

Årsmelding 1994

Det norske universitetsråd

Universitetsrådet anno 1994

Universitetsrådet har også i 1994 hatt eit aktivt og godt arbeidsår. Samarbeidet mellom medlemsinstitusjonane er styrkt, og intensjonane i føremålsparagrafen vert stadig prøvd ut med positive resultat. Dette medverkar til ein konsolidering av universitetssektoren.

Den store tilstrøyminga til høgre utdanning ser ikkje ut til å minka. Pågangen til universitetstudiar er større enn nokon gong, og for universiteta merkast dette særleg når det gjeld hovudfaga. Framlegget om å gje fri tilgang til dei tradisjonelle universitetsstudia som no er lukka, vart ei av dei viktigaste sakene Universitetsrådet fekk hand om hausten 1994. For universiteta er det umogeleg med ei slik opning auka ressursar. Likevel tok Universitetsrådet spørsmålet alvorleg, og fekk ei arbeidsgruppe til å greie ut kva konsekvensar dette ville få og kva det ville koste. På bakgrunn av denne innstillinga og medlemsinstitusjonanes vurderingar har Universitetsrådet gitt samrøystes tilråding til statsråden om fleire studieplassar ved universiteta og samordna opptak for å få vekk køane.

I 1994 har rådet vedteke ei felles forskingspolitisk plattform som skal utgjere grunnlaget for såvel samarbeidet med Forskningsrådet som samordninga mellom institusjonane. Universitetsrådet har understreka at ansvaret for grunnforskning og forskarutdanning også i framtida må liggje hjå dei institusjonane som har tilstrekkeleg bredde og tyngde i si faglege verksemd til å hevda seg i det internasjonale forskingssamfunnet og å ta del i det internasjonale forskingsamarbeidet. Det er óg naudsynt med ei større synleggjering av forskinga i budsjetta til institusjonane, og ei avklaring om kva som er Forskningsrådets ansvar og kva som er institusjonanes ansvar innafor dette feltet.

Den største saka Universitetsrådet har arbeidd med i 1994 har vore framlegget frå departementet om ny felles lov for all høgre utdanning i Norge. Det avgjerande for Universitetsrådet i denne saka er at universiteta og dei vitskapelege høgskulane under den nye lova framleis får ha det sjølvstyre dei treng som landets leiande utdannings- og forskingsinstitusjonar. Dette gjeld såvel læreinnehaldet i undervisninga som innhaldet i forskinga. Likeins legg Universitetsrådet stor vekt på at samarbeidet mellom institusjonane i universitetssektor og høgskulesektor må byggje på eit frivillig samarbeid mellom sjølvstendige institusjonar som følgjer den arbeidsdelinga Regjeringa og Stortinget har trekt opp mellom dei to sektorane. Ei slik arbeidsdeling er ei av føresetnadene for at Norgesnettlet for høgre utdanning skal kunne fungere etter sine intensjonar.

Universitetsrådet sitt engasjement i det internasjonale universitetssamarbeidet har vore under kontinuerleg utvikling dei siste åra. Det vart etter kvart naudsynt med ei avklaring på dette feltet, og det er difor eit særst nyttig og viktig arbeid som no er gjort med utviklinga av ei strategi for denne verkesemnda og organiseringa av ho, slik ho er å finna i rapporten om Internasjonalt universitetsamarbeid.

Ein av dei sterkaste og viktigaste pådrivarane i det internasjonale universitetssamarbeidet, tidlegare universitetsdirektør og generalsekretær i Universitetsrådet, Magne Lerheim, døydde brått i mars 1994. Dei siste åra var det særleg samarbeidet med landa i den 3. verda som sto han nær, noko som mellom anna resulterte i dei programma som vert administrert gjennom NUFU-avtalen. Universitetsrådet lyser fred over Magne Lerheims minne, og vil arbeide for at dei norske universiteta og vitskapelege høgskulane i mange år vil gjeve verdfulle bidrag til eit berekraftig nord-sør samarbeid.

Eg takkar sekretariatet og medlemsinstitusjonane for eit godt samarbeid til felles beste i 1994 og ser fram til arbeidet i 1995!

Ole Danbolt Mjøs
leiar

MAGNE LERHEIM (1929-1994)
Universitetsdirektør ved Universitetet i Bergen 1977-1990,
generalsekretær i Det norske universitetsråd 1988-1990,
styreformann NUFU 1986-1992,
(Foto: Magnus Vabø/UMS, UiB)

Innhold:

DEL 1

Rådet
Styret
Sekretariatet
Budsjett og regnskap

Nasjonale aktiviteter

1. Ot.prp. nr. 85 (1993-94) Om lov om høgre utdanning
2. Ny rådsstruktur.
3. Flere studieplasser ved universitetene
4. Forholdet til Norges forskningsråd
5. Universitetenes forskningsstrategi
6. Overføring av arbeidsgiveransvar fra Forskningsrådet til institusjonene i universitets- og høgskolesektoren
7. Norsk inndeling av vitenskapsdisipliner
8. Professoropptrykk etter kompetanse
9. Doktorgradsgjennomføring og doktorgradsstudium
10. Gjennomstrømming i hovedfagsstudiet
11. Effektivisering og organisering av cand.-mag.-studiet
12. Norgesnett
13. Samordnet opptak
14. Kvalitetssikring av høgre utdanning og forskning
15. St.meld. nr. 14 (1993-94) om studiefinansiering og studentvelferd
16. Samarbeid med studentsamskipnadene
17. Statsbudsjettet 1995 - Høgre utdanning og forskning

Internasjonale aktiviteter

18. Internasjonalt universitetssamarbeid
19. Forskningsrådets strategi for internasjonalt forskningssamarbeid
20. Fremtidig organisering av det nordiske universitetssamarbeidet
21. Europarådets komite for høgre utdanning og forskning
22. CRE - Association of European Universities
23. Liaison Committee
24. EF-kommisjonens nye utdanningsprogrammer SOCRATES og LEONARDO
25. Administrasjon av LINGUA-programmet
26. NUFU-programmet
27. Sør-Afrika-programmet
28. Handlingsprogrammet for Øst-Europa
29. Tilrettelegging for studenter fra utviklingsland og Øst-Europa
30. Flyktningestudenter fra det tidligere Jugoslavia
31. Dødsdommen over Salman Rushdie

DEL 2

Utvikling av egen organisasjon

1. Informasjon og kontaktvirksomhet
2. Senter for internasjonalt universitetssamarbeid - SIU
3. Omorganiseringen av SUHF
4. De nasjonale fakultetsmøtene - rapportering 1994
  - 4.1 Historisk-filosofiske fag
  - 4.2 Realfag
  - 4.3 Samfunnsvitenskapelige fag
  - 4.4 Juridiske fag
  - 4.5 Odontologiske fag - etablering
  - 4.6 Dekanmøtet i medisin
5. Universitetsrådets utvalg
  - 5.1 Universitetsrådets internasjonale kontaktutvalg - etablering
  - 5.2 Nasjonalt samarbeidsutvalg for universitetsbibliotekene - etablering
  - 5.3 Universitetsrådets forskerutdanningsutvalg
  - 5.4 Nasjonalt utvalg for utviklingsrelatert forskning og utvikling - NUFU
  - 5.5 Nasjonalt utvalg for godkjenning av eksamener - NKU
  - 5.6 Nasjonalt samarbeidsutvalg for internasjonale studiesaker - NSIS - avvikling
  - 5.7 Det nasjonale immatrikuleringsutvalg - avvikling
  - 5.8 Kontaktutvalget for studieadministrasjon -KSA
  - 5.9 Universitetsrådets edb-utvalg - UREK
  - 5.10 Nasjonalt utvalg for universitetsmuseene
  - 5.11 Kontakt- og informasjonsutvalget for universitetspedagogikk - KIUP
  - 5.12 Rådgivende utvalg for ERASMUS
6. De nasjonale fagrådene

VEDLEGG:

Utdrag av vedtektene for Det norske universitetsråd
 Faste representanter i Det norske universitetsråd pr. 31.12.94
 Styrets medlemmer og varamedlemmer

Universitetsrådets utvalg, mandat og sammensetning

De nasjonale fakultetsmøtene, formål og oppgaver, ledere og sekretariat

Nasjonale fagråd, oversikt og adresser

DEL 1

Rådet

Rådet holder faste møter to ganger i året. Da møtes den øverste valgte og administrative ledelse ved medlemsinstitusjonene og ledelsen i Norsk Studentunion. I vedlegg til årsmeldingen (side 52) er tatt inn oversikt over rådets faste representanter pr. 31.12.94. Representanter for departementene og Norges forskningsråd deltar på rådsmøtene som observatører.

Det 35. møte i Det norske universitetsråd ble avholdt 5.-6. mai 1994 ved Universitetet i Oslo. Aktuelle saker ved dette møtet var bl.a. utkast til ny lov om høgre utdanning, Universitetsrådets formelle status, internasjonalt universitetssamarbeid og samarbeidet med Norges forskningsråd.

Temadagen var i dette møtet konsentrert om kvalitetssikring av høgre utdanning og forskning.

Det 36. møte i Det norske universitetsråd ble avholdt 20.-21. oktober 1994 ved Norges landbrukshøgskole på Ås. Sentrale poster på møtet var fortsatt forslaget til ny felles lov for universiteter og høgskoler og samarbeidet med Norges forskningsråd, samt statsbudsjettet for 1995, spørsmålet om åpning av enkelte universitetsstudier og tilrettelegging for studenter fra utviklingsland og Øst-Europa.

Temadagen var i dette møtet viet cand.mag.-gradens rolle i utdanningssystemet.

Hovedsakene under rådsmøtene blir omtalt i de ulike kapitlene nedenfor.

I meldingsåret har professor dr.juris. Geir Woxholth ved Universitetet i Oslo på oppdrag fra Universitetsrådet utarbeidet en juridisk betenkning om Universitetsrådets formelle status. Styret og rådsmøtet har tatt denne betenkningen til etterretning, og anser at Universitetsrådet er å oppfatte som et uavhengig forvaltningsorgan. Som en konsekvens av dette har rådsmøtet vedtatt å ta ut av vedtektenes § 3 passusen "Forvaltningsloven gjelder i alminnelighet ikke for rådets og styrets vedtak, med unntak av tjenestemannssaker."

Ytterligere vedtektsendringer vil være aktuelle, bl.a. for nødvendig tilpasning til ny lov om universiteter og høgskoler. For å gjøre denne prosessen smidigere, har rådet sluttet seg til styrets forslag om endring av vedtektenes § 12, slik at vedtektsendringer fra og med 1995 ikke behøver å behandles på to etter hverandre følgende rådsmøter.

Rådets leder og nestleder og Universitetsrådets styre var i utgangspunktet valgt fram til 31.12.94. Men for å være i takt med valgperiodene ved medlemsinstitusjonene, vedtok det 36. rådsmøtet å prolongere funksjonstiden for leder, nestleder, styre- og vararepresentanter med ett år fram til 31.12.95.

Styret

Universitetsrådets styre er rådets utøvende organ. Rådets leder og nestleder er også styrets leder og nestleder. I løpet av året 1994 har styret avholdt 9 møter og hatt til behandling i alt 130 saker. De viktigste sakene er omtalt nedenfor.

Styrets sammensetning har i 1994 vært:

Rektor Ole Danbolt Mjøs, Universitetet i Tromsø (leder)
 Rektor Nils Kolstad, Norges landbrukshøgskole (nestleder)
 Rektor Bjørn Boysen, Norges musikkhøgskole
 Rektor Karsten Jakobsen, Universitetet i Trondheim
 Rektor Ole Didrik Lærum, Universitetet i Bergen
 Rektor Lucy Smith, Universitetet i Oslo
 Leder Per Helge Måseide, Norsk Studentunion, 1. halvår
 Leder Kathrine Vangen, Norsk Studentunion, 2. halvår

Sekretariatet

Sekretariatet har i 1994 hatt følgende bemanning :

Generalsekretær Per Nyborg
 Rådgiver Lars Helge Nilsen
 Rådgiver Linda Francis
 Konsulent Marit Selvik Kallekleiv
 Konsulent Øystein Aasen Ramseng (engasjement, til 30.06.94)
 Kontorfullmektig Maichen Beeder (deltid)

Følgende administrative enheter er tilknyttet universitetsrådet:

Sekretariatet for Nasjonalt koordinerende utvalg (NKU)
 Førstekonsulent Guri Bakken

Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU)
 Direktør Ulf Lie
 Rådgiver Kurt Løvschal
 1. konsulent Dag Rune Ramstad
 Konsulent Kari Omdahl
 Konsulent Øystein Aasen Ramseng (engasjement 40%, fra 01.10.94)
 Kontorfullmektig Henriette Muri Kvalheim
 SIU har lokaler i Langesgate 3, 5020 Bergen.

Senter for universitets- og høgskolesamarbeid med Frankrike (SUHF) ble fra 01.07.94 omorganisert, og forvaltes nå av Universitetet i Oslo.

Leder Rolf Tobiassen
 Konsulent Ingebjørg Johnsen

Budsjett og regnskap

Rådet vedtok i møte 25.-26.10.93 etter forslag fra styret budsjett for 1994 med en ramme på kr. 3.952.000.-. Beløpet var en videreføring av budsjetttrammen for 1993 på 3,6 mill. kroner + dekningsbidrag fra NKU-sekretariatet på kr. 52.000.-, samt kr. 300.000.- i avsatte prosjektmidler som forutsattes trukket av udisponert egenkapital. Departementet ga også i 1994 et tilskudd på 1,8 mill. kroner, og de resterende 1,8 mill. utgjør institusjonenes bidrag, fordelt etter institusjonsbudsjettene størrelser, med 1% (kr. 18.000) som minstebidrag.

Erfaringsmessig tar det noe tid før årsregnskapet foreligger fra regnskapsførende institusjon. Det er imidlertid på det rene at forbruket i 1994 er omtrent som budsjettet. Regnskapet vil bli fremlagt for godkjenning på rådsmøtet våren 95.

Det 35. rådsmøtet godkjente Universitetsrådets regnskap for 1993. Utgiftene var kr. 3.358.347 mens inntektene var kr. 3.368.909. Budsjettet for 1993 var satt opp med inntekter og utgifter i balanse på kr. 3.600.000.

Det 36. møte i Det norske universitetsråd ble avholdt ved Norges landbrukshøgskole på Ås.
Bildet viser Urbygningen. Foto: Åsmund Lindal, NLH

Nasjonale aktiviteter

1. OT.PRP. NR. 85 (1993-94) OM LOV OM HØGRE UTDANNING

Såvel rådet som styret i Det norske universitetsråd har gjennom hele 1994 fulgt arbeidet med ny lov om høgre utdanning med største interesse, og saken har vært et av rådets høyest prioriterte arbeidsområder. Universitetsrådet ga i mars 1994 sine merknader til det høringsutkastet om lov om høgre utdanning som Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet sendte ut i februar, og lovutkastet var videre oppe som egen sak på det 35. rådsmøtet.

Ot.prp. nr. 85 (1993-94) om lov om høgre utdanning ble lagt fram av departementet i juni, og denne var oppe som egen sak på alle de etterfølgende av årets styremøter, samt i det 36. rådsmøtet. På grunnlag av de drøftingene som har funnet sted i styre og i råd, samt medlemsinstitusjonenes merknader, har Universitetsrådet tilskrevet Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomite i desember 1994 og tilkjennegitt sine synspunkter på proposisjonen. Her heter det bl.a.:

*Universitetsrådet legger avgjørende vekt på at universitetene og de vitenskapelige høgskolene under en ny lov beholder det selvstyre de må ha som landets ledende utdannings- og forskningsinstitusjoner. Lovens bestemmelse om at institusjonene ikke kan gis pålegg om læreinholdet i undervisningen og innholdet i forskningen står her sentralt, likeså at den enkelte institusjon selv har ansvaret for å konstituere sine styringsorganer. Når også de statlige høgskolene får tilsvarende ansvar, mener Universitetsrådet at det vil ligge godt til rette for et forpliktende samarbeid mellom selvstendige institusjoner i universitetssektor og høgskolesektor. Dette samarbeidet kan bedre enn departementale forordninger bli den drivende kraften i det Norgesnett som nå er under utvikling. Samarbeidet må bygge på den arbeidsdeling mellom universitetssektor og høgskolesektor som Regjeringen og Stortinget har trukket opp, med et særlig ansvar for universitetssektorens institusjoner når det gjelder hovedfagsundervisning, forskerutdanning og grunnforskning. **På disse premisser kan Universitetsrådet i all hovedsak gi sin tilslutning til forslaget om ny lov.***

Universitetsrådet har videre gitt uttrykk for det misvisende i den tittel departementet har foreslått på den nye loven. Loven angår ikke bare høgre utdanning. Den vil også være den lov som bestemmer styringsstrukturen ved våre største forskningsinstitusjoner: Universitetene og de vitenskapelige høgskolene. Dette må komme fram både i lovens tittel, og i større grad også i dens materielle innhold. Universitetsrådet mener derfor i utgangspunktet at lovens tittel bør være *Lov om universiteter og høgskoler*.

Den nye loven vil omfatte universitetene, de vitenskapelige høgskolene og de nye statlige høgskolene. Universitetsrådet ser det som svært viktig at lovgiveren er seg bevisst at forskjellige institusjonstyper legges under samme lov. For Universitetsrådet har det vært viktig å påpeke at *de vitenskapelige høgskolene* er institusjoner som på sitt spesielle fagområde har tilsvarende oppgaver som universitetene, med et særlig ansvar for grunnforskning og forskerutdanning på dette området, og med nasjonale bibliotekfunksjoner. Dette bør fremgå av loven. Våre vitenskapelige høgskoler har vokst fram gjennom en europeisk utdanningstradisjon og inngår i dag som en naturlig del av

universitetsfamilien i europeiske forsknings- og utdanningsnettverk på høyt nivå.

Styringen av den enkelte institusjon er en hovedsak i den nye loven. For institusjonene i universitetssektoren er det av vesentlig betydning at man har funnet en form for ekstern representasjon i institusjonenes styre som ikke rokker ved universitetenes tradisjon for selv å utpeke representantene til sine styringsorganer. Universitetsrådet mener dessuten at det vil være nødvendig med større delegasjonsmuligheter for styret ved de største institusjonene enn det som lovforslaget åpner for. Ved store institusjoner kan det også være aktuelt å ha to organisatoriske nivå under en avdeling, slik som lovforslaget åpner for. Her bør delegasjonsmulighetene være tilsvarende større.

Den nye loven vil også være det formelle underlag for *samarbeidet mellom institusjonene*. Den beskrivelse av samarbeid og arbeidsdeling som er nedfelt i St.meld.nr.40 og Innst.S.nr.230 (1990-91) har vært utgangspunkt for Universitetsrådets medvirkning i utviklingen av et operativt Norgesnett. For en videre utvikling av samarbeidet mellom institusjonene i høgre utdanning er det viktig å få bekreftet at den arbeidsdeling som Regjeringen med Stortingets tilslutning har trukket opp mellom universitetssektor og høgskolesektor, står fast. Departementets lovforslag gir et formelt fundament for Norgesnettet. Universitetsrådet vil understreke viktigheten av at loven pålegger institusjonene å *samarbeide*. Det er imidlertid en vesensforskjell mellom et samarbeid mellom selvstendige institusjoner og en departemental samordning. *Universitetsrådet mener at det faglige fellesskapet i Norgesnettet må bygges gjennom et forpliktende samarbeid mellom selvstendige institusjoner, ikke ved departementale forordninger.*

2. NY RÅDSSTRUKTUR

Parallelt med diskusjonene omkring utkast til ny lov om høgre utdanning og den etterfølgende lovproposisjon, har såvel Universitetsrådets styre som rådsmøtet drøftet det organiserte samarbeidet mellom institusjonene og mellom universitetssektoren og høgskolesektoren, og saken har også vært diskutert i det felles kontaktforum mellom Universitetsrådet og rådene i høgskolesektoren. Som kjent trådte omorganiseringen av høgskolesystemet i kraft fra 1. august 1994, og rådene i høgskolesystemet må tilpasse seg denne endringen. Det eneste av de eksisterende råd som fortsatt vil forholde seg til institusjoner er Universitetsrådet. Universitetsrådet har anmodet departementet om **ikke** å ta noe initiativ til å utvikle en overstyring av institusjonene gjennom et nytt myndighetsorgan for høgre utdanning, siden utviklingen i det frivillige samarbeidet i de siste årene har vært meget positiv. Universitetsrådet har i flere sammenhenger signalisert en vilje til organisatorisk samarbeid med høgskolesektoren, forutsatt at den arbeidsdeling som er trukket opp mellom universitetssektor og høgskolesektor ikke endres ved den nye loven.

Departementet har på sin side nedsatt et utvalg som skal utrede rådsstruktur og rådsfunksjoner for institusjonene i norsk høgre utdanning, og utvalget skal levere sin innstilling 1. mars 1995. Universitetsrådets generalsekretær er et av utvalgets 7 medlemmer.

Samtidig har de 26 nye høgskolene i et møte i november 1994 vedtatt å etablere et eget fellesråd, kalt Det norske høgskolerådet, bestående av rektorene og høgskoledirektørene ved hver enkelt høgskole. Styret i Det norske universitetsråd har hilst Det norske høgskolerådet velkommen som et fellesorgan for de statlige høgskolene, og som en

samarbeidspartner for Universitetsrådet.

3. FLERE STUDIEPLASSER VED UNIVERSITETENE

Et utspill fra medlemmer av Kollegierådet ved Universitetet i Oslo om mulighetene for å åpne de fleste av de tradisjonelle universitetsstudiene som nå er lukket, resulterte i intens debatt og mange presseoppslag, og statsråd Hernes ba Universitetsrådet om en vurdering av forslaget. Allerede få dager senere fattet Universitetsrådets styre følgende vedtak:

Universitetsrådets styre mener at det på nåværende tidspunkt ikke er mulig å åpne nye studieplasser uten tilførsel av ekstra midler. Nye studieplasser må finansieres på samme måte som hittil.

Universitetsrådet vil ta del i den videre utredning om de ulike sider som knytter seg til en evt. åpning av enkelte studier i høgre utdanning, jfr. statsråd Hernes' brev datert 31.08.1994.

De fire universitetene vil foreta en nøye gjennomgang av den opptakskapasitet de har og foreta en analyse av søker tallene for å vurdere den potensielle tilstrømmingen en slik åpning kan innebære.

Universitetet i Oslo initierte i forståelse med Universitetsrådet en arbeidsgruppe som kunne forestå dette utredningsarbeidet. Gruppens leder, studiedirektør Toril Johansson, UiO, la fram en første redegjørelse av gruppens arbeid på det 36. rådsmøtet. Den endelige innstillingen ble levert 3. november, og sendt universitetene, de vitenskapelige høgskolene og Norsk Studentunion. Rådet ba Universitetsrådets styre om å utforme en anbefaling til statsråden på grunnlag av institusjonenes vurderinger. Styret gjorde i januar 1995 følgende vedtak i saken:

Universitetsrådet går inn for at flest mulig av de som ønsker det, gis mulighet for høgre utdanning. Innenfor humaniora, samfunnsvitenskap og realfag bør det være en målsetting at alle som er kvalifisert, kan tilbys studieplass ved et av lærestedene i Norgesnett.

For å få dette til, må opptakskapasiteten til høgre utdanning minst bringes opp igjen på 1994-nivå. Samtidig må det skaffes nødvendig kapasitet for nye hovedfagsstudenter. Universitetene vil være beredt til å medvirke til å etablere nye studieplasser på kort varsel så fremt myndighetene stiller de nødvendige ressurser til disposisjon. Flere studieplasser i høgskolenes profesjonsutdanninger vil minske presset på universitetsstudiene .

I sitt svarbrev til statsråd Hernes utdypet Universitetsrådet bakgrunnen for dette vedtaket, og ga videre en anbefaling om hvordan flere studieplasser ved universitetene og høgskolene kan bli en realitet.

4. FORHOLDET TIL NORGES FORSKNINGSRÅD

Universitetsrådets styre fulgte med dyp bekymring utviklingen i Forskningsrådet i første halvdel av 1994 og den uro dette skapte i forskningsmiljøene. Saken kulminerte som kjent med at både styreleder og administrerende direktør 11.06.94 trakk seg fra sine verv.

Universitetsrådets styre tilskrev Forskningsrådets hovedstyre i juni 1994 og ga uttrykk for at det var overordentlig viktig at tiltroen til Norges forskningsråd ble gjenreist snarest mulig. I denne sammenheng mente Universitetsrådets styre at Hovedstyret omgående måtte sørge for de avklaringer som områdestyrene gjennom sine ledere ba om. Samlet representerer områdestyrene og deres ledere hele bredden i norsk forskning. Hvis disse sentrale representanter for våre forskningsmiljøer ikke har tiltro til den måten Norges forskningsråd blir drevet på, er det all grunn til å frykte at de gode intensjoner som lå bak opprettelsen - og som Universitetsrådet støttet - ikke vil kunne realiseres.

Det konkrete samarbeidet mellom Universitetsrådet og Forskningsrådet har fortsatt sin positive utvikling i 1994. I tillegg til samarbeidet om forskerutdanningen og koordineringen av det internasjonale samarbeidet, har Universitetsrådets inndeling av vitenskapsdisipliner funnet sin form i nær kontakt med Forskningsrådet. Et samarbeid om et nasjonalt system for dokumentasjon av forskningsvirksomhet ble innledet i desember 94.

Et første møte mellom Forskningsrådets hovedstyre og Universitetsrådets styre fant sted i august 94. Dette førte bl.a. til at Universitetsrådet, på vegne av universitetene og de vitenskapelige høgskolene, i løpet av høsten utformet en felles forskningspolitisk plattform som et innspill til Forskningsrådets strategiarbeid.

Flere av disse sakene er nærmere omtalt nedenfor.

5. UNIVERSITETENES FORSKNINGSSTRATEGI

Det 36. møte i Det norske universitetsråd vedtok en felles forskningspolitisk plattform som grunnlag for Universitetsrådets fortsatte samarbeid med Forskningsrådet og for den videre samordning av universitetssektorens strategiske interesser.

Universitetsrådet påpeker at institusjonene i universitetssektoren har sentrale funksjoner *både* for forskning og for høyere utdanning. *Institusjonene må derfor utvikle en strategi for sin virksomhet i overensstemmelse med de nasjonale strategier for høyere utdanning og for forskning og forholde seg både til departement og forskningsråd.*

Universitetsrådet påpeker at *ansvaret* for grunnforskning og forskerutdanningen må ligge hos institusjoner som har tilstrekkelig bredde og dybde i sin faglige virksomhet til å hevde seg i det internasjonale forskningssamfunnet og å delta med styrke i det internasjonale forskningssamarbeidet. Dette forutsetter fagenheter som er store nok til å dekke et fag i tilstrekkelig bredde og som har staber som er aktive deltakere i den internasjonale faglige produksjon. Det forutsetter også et faglig spenn representert ved avdelinger eller fakulteter som kan gi grobunn for utveksling og samarbeid mellom disiplinene.

Samarbeidet mellom institusjonene i universitetssektoren må utbygges videre. På forskningsområdet gjelder dette bl.a. forskerutdanningen som etter Universitetsrådets oppfatning må ha en bredest mulig faglig plattform. *Universitetsrådet oppfordrer de små spesialiserte vitenskapelige høgskolene til å organisere sin forskerutdanning i et samarbeid med andre/større institusjoner som gir forskerutdanning.*

Universitetenes ledelse er beredt til å drøfte seg i mellom og med Forskningsrådet

fordelingen av ansvaret for utdanning og forskning på de forskjellige fagområder og muligheten for å *konsentrere innsatsen i "små" fag til enkelte institusjoner*.

Universitetsrådet påpeker at Norges forskningsråd har et samlet ansvar for norsk forskning. Universitetsrådet understreker at NFRs utfordring ikke kan være å presse alle typer forskning inn i et standardopplegg, men snarere å *differensiere* styringsprinsipper og virkemidler for å oppnå en optimal tilpasning av strategier og virkemidler til oppgavene.

Kriteriene for støtte til fri forskning bør først og fremst være forskningens kvalitet og originalitet. Universitetsrådet er innforstått med at forskningsrådstøtte til målrettet og anvendt forskning i tillegg til krav om kvalitet og relevans også vil møte krav om innpassning i NFRs strategi.

Det er nødvendig med en større synliggjøring av forskningen i institusjonenes budsjetter, med avsetninger bl.a. til forskningstermin og utenlandsopphold. *En grenseoppgang mellom hva som skal være institusjonens ansvar og hva som skal være Forskningsrådets ansvar er nødvendig*.

Universitetsrådet er innstilt på å ta opp *drøftinger med Forskningsrådet* med sikte på å finne frem til en ordning med rammetilskudd som kan sette den enkelte institusjon i stand til å påta seg den merbelastning som følger av NFRs fokusering på mer strategiske funksjoner. Universitetsrådet legger stor vekt på at realiseringen av 4-årige tilsettingsperioder for forskningsrådsstipendiatene kan finne smidige løsninger. Avtalen om overføring av arbeidsgiveransvar har som utgangspunkt at utgiftene med det fjerde året skal dekkes av universitetene når pliktarbeidet i hovedsak er undervisningsoppgaver. Universitetene er beredt til å samarbeide med Forskningsrådet om realiseringen av strategiske forskningsprogrammer som inngår i en nasjonal forskningsstrategi. Fordelingen av ansvaret for slike programmer må foregå etter en helhetlig drøfting av denne strategien mellom Forskningsrådet og institusjonene.

Kommunikasjonskanalene mellom Forskningsrådet og universitetsinstitusjonene bør styrkes. *Årlige møter mellom institusjonsledelsene/Universitetsrådet og Forskningsrådets ledelse* bør supplere de faglige kontakter som finner sted bl.a. mellom de nasjonale fakultetsmøtene og områdestyrene.

Samarbeidet mellom institusjonene og Forskningsrådet om *kvalitetssikringen* må styrkes. Dette gjelder bl.a. planleggingen og gjennomføringen av eksterne/nasjonale evalueringer av utvalgte fagområder. Institusjonene har ansvar både for utdanning og forskning på de ulike fagområder. Evalueringer må gjennomføres på en måte som respekterer denne doble funksjonen.

Som et ledd i kvalitetssikringen av forskerutdanningen bør det utvikles et felles rapporteringssystem for stipendiatenes virksomhet med en individuell rapportering fra stipendiat til egen institusjon og en aggregert rapportering videre til Forskningsrådet.

For institusjonene er det viktig at også resultatrapporteringen til departementet utvides til å omfatte forskningsdata. Dette bør gjøres slik at den samme rapporteringen betjener Forskningsrådet.

6. OVERFØRING AV ARBEIDSGIVERANSVAR FRA FORSKNINGSRÅDET TIL INSTITUSJONENE I UNIVERSITETS- OG HØGSKOLESEKTOREN

Arbeidet med denne saken har pågått siden 1991. På det 34. rådsmøte i oktober 93 var saken kommet så langt at det ble lagt fram utkast til protokoll/intensjonsavtale om overføring av arbeidsgiveransvaret for stipendiater og annet forskningspersonell fra NFR til institusjonene. Rådsmøtet anbefalte at medlemsinstitusjonene undertegnet protokollen når de økonomiske vilkårene for overføringen var avklart.

Departementet bestemte 15.12.93 at overføringen skulle finne sted ved årsskiftet, men praktiske problemer førte til at overføringen først fant sted et halvt år senere.

Avtalen mellom institusjonene og Forskningsrådet forutsetter at stipendiatstillinger finansiert av Forskningsrådet vil være normert til 4 årsverk, hvorav 3 år er til forskerutdanning. Dette har vært et sentralt krav fra Universitetsrådet, som har fått tilslutning av Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomite. Hverken avtalen eller departementets rundskriv om overføringen til institusjonene avklarer imidlertid det finansielle ansvaret for det fjerde året. Manglende finansiering av det fjerde året er i ferd med å bli et stort problem for universitetsmiljøene, samtidig som stipendiatene ikke får like arbeidsvilkår slik som forutsatt. Arbeidet med denne saken må derfor fortsette også i 1995.

7. NORSK INNDELING AV VITENSKAPSDISCIPLINER

Som et ledd i et nasjonalt system for innhenting av informasjon om doktorgradsstudenter, har Universitetsrådet påtatt seg ansvaret for å etablere en norsk inndeling av vitenskapsdisipliner. Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning utarbeidet et forslag til en slik inndeling. Dette forslaget samt høringsuttalelsene fra en rekke instanser har dannet grunnlaget for det videre arbeidet med saken. Det endelige opplegget er fremkommet i samarbeid med Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning og Norges forskningsråd.

Inndelingen har fått en hierarkisk struktur som består av en overordnet inndeling i et lite antall *fagområder* etter mønster av OECD-inndelingen (nivå 1), et begrenset antall *faggrupper* under det enkelte fagområde (nivå 2) og *disipliner* under dette igjen (nivå 3) som er tilpasset slik at den ligner på EU-inndelingen CERIF (Common European Research Information Format).

I våre fagmiljøer er det mange forskjellige syn på hvordan en inndeling av vitenskapsdisipliner kan foretas. Det finnes heller ingen entydig internasjonal standardløsning å ta utgangspunkt i, og den foreliggende inndeling inneholder derfor kompromisser. Vi antar at det vil vise seg nødvendig med en justering av inndelingen etter at den har vært i bruk i en periode og vi har fått erfaring med doktorgrads-statistikken.

8. PROFESSOROPPRYKK ETTER KOMPETANSEVURDERING

Ordningen med opprykk til professor etter kompetansevurdering som ble vedtatt av Stortinget i 1991 tok til å gjelde første gang i 1993, etter at Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet hadde sendt ut rundskriv F-37-93 med regler for hvordan ordningen skal gjennomføres. I henhold til disse reglene er det Universitetsrådet som overfor universitetene og de vitenskapelig høgskolene fordeler ansvaret for etableringen av de nasjonale komiteene som skal forestå bedømmingen av søknadene. I første søknadsrunde i 1993 kom det inn i alt 258 søknader, hvorav 238 ble fordelt til nasjonale komiteer. Ved utgangen av 1994 gjensto det fremdeles å ferdigbehandle 33 av disse.

I januar 1994 ba Universitetsrådet sine medlemsinstitusjoner om en tilbakemelding på erfaringen med ordningen så langt. På bakgrunn av de merknadene som ble gitt, hadde Universitetsrådet deretter et møte med departementet hvor en rekke problemer i forhold til regelverket ble gjennomgått. Departementet sendte så i slutten av april ut et revidert reglement for opprykksordningen i rundskriv F-43-94. Til andre søknadsrunde (mai 1994) kom det inn 100 søknader. Det foreligger ved årsskiftet 94/95 ingen resultater av denne søknadsrunden.

Et generelt trekk ved begge søknadsrundene hittil er at ca. 10% av søkerne er kvinner, og ca 27-28% av søknadene kommer fra regional sektor. Av de ferdigbehandlede søknadene fra 1993-runden har 109 av 205 fått enstemmig kompetansevurdering.

I rundskriv F-43-94 heter det at departementet er innstilt på å vurdere ordningen etter at den har virket en stund. Universitetsrådet har påpekt at dette bør gjøres snarest mulig og er innstilt på å bidra aktivt til at en evaluering blir gjennomført.

9. DOKTORGRADSGJENNOMFØRING OG DOKTORGRADSSTUDIUM

I 1993 disputerte i alt 491 personer for doktorgraden ved norske universiteter og vitenskapelige høgskoler. Dette er flere enn i noe tidligere år. Det utstedes nå omtrent dobbelt så mange doktorgrader pr. år som for 6-7 år siden. Økningen har sammenheng både med en økt offentlig satsing på forskerrekuttering over statsbudsjettet og med utbyggingen av systematisk forskerutdanning ved lærestedene.

Denne informasjonen fra Utredningsinstituttets doktorgradsregister stemmer godt overens med det inntrykk Universitetsrådet har på grunnlag av direkte rapportering fra institusjonene. Dessverre støtter departementet seg på Utredningsinstituttets undersøkelser om doktorgradshyppigheter i 80-årene når man i St.prp.nr.1 argumenterer med dårlig gjennomstrømning. Derfor er det nødvendig med nye undersøkelser, og Forskningsrådet, Universitetsrådet og Utredningsinstituttet har inngående drøftet hvordan dette best kan gjøres inntil det nye nasjonale registeret over doktorkandidater er operativt.

I tillegg til den milepælundersøkelsen som Universitetsrådets forskerutdanningsutvalg skal gjennomføre om innføringen av den organiserte forskerutdanningen, vil Utredningsinstituttet undersøke doktorgradsgjennomføringen blant h.h.vis universitetsstipendiater og forskningsrådsstipendiater. Denne undersøkelsen vil koble opplysninger fra doktorgradsregisteret med institusjonenes og Forskningsrådets personalregistre og således fokusere på de som har et veldefinert tilsetningsforhold. Universitetsrådsundersøkelsen vil gå inn som en del av informasjonsunderlaget for den

rapporten Utredningsinstituttet skal utarbeide for NFR.

Universitetsrådet vurderer dette samarbeidet med Forskningsrådet og Utredningsinstituttet som meget viktig. Universitetsrådets styre avsatte 12.12.94 kr.150.000 til delfinansiering av utredningsprosjekt vedrørende doktorgradgjennomføring og doktorgradsstudium.

10. GJENNOMSTRØMMING I HOVEDFAGSSTUDIET

Gjennomstrømmingen på hovedfagsnivå var satt opp som et av de prioriterte arbeidsområdene for Universitetsrådet høsten 1994, som en oppfølging av rådsmøtets diskusjon i mai 1993 om effektivisering av de frie universitetsstudier, og senere styrevedtak. Styret har bl.a. gått inn for å utrede nærmere mulighetene for felles, omforente løsninger når det gjelder organiseringen av cand.mag.-studiene, utarbeidelse av standardkontrakter for gjennomføring av hovedfaget samt fakultetsvis normering av hovedoppgavens omfang. Når det gjelder organisering av cand.mag.-studiene inkludert ex.phil, så var dette satt opp som egen temadag på det 36. rådsmøtet, se nedenfor, og dette arbeidet fortsetter nå i regi av de nasjonale fakultetsmøtene og institusjonene selv.

Redusert kapasitet i sekretariatet høsten 1994 gjorde det problematisk for Universitetsrådet å gi hovedfagsproblematikken nok oppfølging. Generalsekretæren har derfor vært i kontakt med de nasjonale fakultetsmøtene for historisk-filosofiske fag, realfag og for samfunnsvitenskapelige fag og anmodet om at disse også setter et nasjonalt søkelys på hovedfags-studiene, både når det gjelder gjennomstrømming og kvalitet. Universitetsrådets styre har i tråd med dette, og den positive respons fra fakultetsmøtene, avsatt kr. 250.000.- til prosjektarbeid vedrørende hovedfagsstudier for 1995. Det nasjonale fakultetsmøte for samfunnsvitenskapelig fag er allerede i gang med en kartlegging av de ulike hovedfagsmodeller for samfunnsfagene med tanke på hvilke konsekvenser dette har for fullføring og kvalitet, et prosjekt som ventes å være ferdigstilt i april 1995.

11. EFFEKTIVISERING OG ORGANISERING AV CAND.MAG.-STUDIENE

En nyvurdering av cand.mag.-gradens rolle i utdanningssystemet ble tatt opp til diskusjon på det 36. rådsmøtet på grunnlag av notatet "Cand.mag. - Quo Vadis?" utarbeidet av Universitetsrådets sekretariat samt innlegg fra Martin Svendsen, Forskerforbundet, Monica Bakken, UiO, Kirsti Harg, UiO og Kari Østvedt, KUF.

Universitetenes cand.mag.-grad skal gi en fordypning i et valgt fag som skal danne basis for hovedfag, og være et grunnlag for forskerutdanning. Dessuten skal cand.mag.-graden være en avsluttet utdanning som skal kunne danne basis for yrkesutøvelse.

Intensjonene i oppbyggingen av universitetenes cand.mag.-grad er blitt satt under sterkt press de senere årene fordi studenttallet har økt dramatisk. Det er åpenbart et behov for å forsøke nye tiltak for minske gapet mellom normert og faktisk studietid, utdanne flere forskningskvalifiserte kandidater og generelt øke kandidat-utdanningen. Effektivisering av studieløp på lavere grad for heltidsstudenter innenfor de "frie" universitetsstudiene blir derfor et spørsmål om dimensjonering og produktivitet.

Det er mulig å effektivisere de "frie studiene" ved å strukturere dem bedre og gjøre gjennomføringsmulighetene bedre. En utredning foretatt av Det samfunnsvitenskapelige fakultet, UiO, viser at dagens reglementer skaper en rekke uklarheter, og store forskjeller mellom fakultetene skjules i rammereglementene. Ulike reglement medfører administrative problemer ved utsteding av graden, og ikke minst til problemer for studenter som skifter studiested og får nye regler å forholde seg til. Dette påvirker både studieomfang og tid fram til cand.mag.-graden. Det synes nødvendig med en nasjonal samordning og harmonisering

av cand.mag.-reglementene.

Dagens cand.mag.-struktur ivaretar behovet for etterutdanning, videreutdanning og påbygging av allerede opparbeidet kompetanse og individuelle valg i studieprogresjon ut fra arbeidssituasjon og sosiale forpliktelser. Det er derfor viktig at fleksibiliteten i cand.mag.-graden beholdes. Samtidig må universitetene se på mulighetene til å utvikle nye spesialiseringer og fagkombinasjoner som kommer i tillegg til det nåværende åpne hovedmønster.

Rådet anmodet universitetene om å selv ta ansvar for gjennomgang av gradsstrukturene, og de nasjonale fakultetsmøtene ble anmodet om å videreføre sitt arbeid med sikte på en nasjonal samordning av universitetenes cand.mag.-reglementer. Dette arbeidet er nå godt i gang.

12. NORGESNETTET

I departementets ekspedisjon av 10.08.93 om det videre arbeidet med Norgesnett ble det lagt til rette for en prosedyre for utarbeidelse av institusjonenes forslag til fagprofil og arbeidsdeling. Universitetsrådet tilskrev departementet allerede i desember 1993 og anbefalte kriterier som bør legges til grunn ved etablering av universitetsfag i regional sektor. Disse var utarbeidet i samråd med de nasjonale fakultetsmøtene, og slike kriterier vil være nødvendig for det vurderingsarbeid som må gjøres av de nasjonale fakultetsmøtene og de nasjonale fagrådene.

I forbindelse med omorganiseringen av høgskolesektoren, sendte høgskolene inn til departementet 120 forslag om opprettelse eller utvidelse av universitetsrelaterte fag. Alle disse forslagene ble etter avtale med departementet sendt til vurdering ved de nasjonale fakultetsmøtene og de nasjonale fagrådene våren 1994. Dette var en svært omfattende og arbeidskrevende oppgave som ikke hadde vært mulig uten en stor innsats fra de involverte fagmiljøene. Utifra de anbefalinger og vurderinger som ble gjort av nasjonale fagråd og nasjonale fakultetsmøter, tilrådte Universitetsrådet i første omgang at departementet ga sin godkjenning til 16 av forslagene fra regional sektor om utbygging/kapasitetsutviding av universitetsrelaterte fag. Dette kan utgjøre omkring 600 studieplasser tilsammen. Sammenlignet med det totale studietilbud i universitetsfag i regional sektor studieåret 1993-94, ca.10.300, vil dette gi en økning på ca. 6%. Det er ikke umulig at systemet kunne tålt en større økning enn dette. Av de 120 forslagene var det imidlertid bare 35 hvor det forelå studieplaner, og ikke alle institusjonene hadde stab som kunne realisere disse. På denne bakgrunn var ikke 16 anbefalte studier et urimelig resultat, forholdene tatt i betraktning.

I sitt svarbrev til departementet understreket Universitetsrådet følgende forutsetninger for et vellykket Norgesnett i universitetsrelaterte fag *mellom* de to sektorene:

- Etablering av nye universitetsfag på grunn- og mellomfagsnivå i regional sektor må ha som forutsetning et bærekraftig miljø, hvori innbefattet et sterkt og stabilt fagmiljø med forskningsbasert undervisning, studieplaner som er innpassbare for videre universitetsstudier og tilfredsstillende infrastruktur.
- Oppbygging og vedlikehold av et stabilt fagmiljø er avhengig av tilgang på kompetente lærerefter. I mange fagmiljøer både ved universitetene og ved de regionale høgskolene er rekrutteringssituasjonen i dag vanskelig. Etablering av nye miljøer i en slik situasjon betyr

ikke øket kapasitet, men konkurranse om det fåtall lærere man har. Universitetsrådet må derfor advare mot å bygge ut regional sektor på de områdene hvor det er underskudd på lærere på nasjonal basis.

- Det bør videre legges til grunn en regional såvel som en nasjonal målestokk ved utbygging av høgskolenes studietilbud i universitetsrelaterte fag. I enkelte fag er kapasiteten større enn etterspørselen, og det skal da sterke argumenter til for å etablere nye tilbud selv om forholdene lokalt ligger til rette for det.

- Etablering av nye universitetsrelaterte studietilbud i regional sektor må ha de langsiktige perspektiver som forutsetning. Universitetenes mulighet for å videreføre studenter fra regional sektor på mellom- og hovedfagsnivå må stå i rimelig forhold til etableringen av nye tilbud på begynnernivå.

Universitetet i Oslo skrev i juli -94 til departementet og til Universitetsrådet og ga uttrykk for hva som oppfattes som *institusjonen* Universitetet i Oslos rolle i Norgesnett og hvilke overordnede synspunkter som vil bli lagt til grunn for det videre arbeidet med dette nettverket. Styret i Det norske universitetsråd har sluttet seg til de prinsipielle synspunkter som brevet gir uttrykk for. I Universitetsrådets *Rapport 7/94*, om samarbeid og arbeidsdeling i høgre utdanning og forskning er disse synspunktene utdypet nærmere, sammen med en utførlig omtale av det vurderingsarbeidet som er omtalt ovenfor.

Universitetsrådet har også som et ledd i synliggjøringen av Norgesnett utarbeidet en oversikt over de samarbeidsavtalene om utdanning som våre medlemsinstitusjoner har inngått med hverandre og med høgskolesektoren. Styret ser det er ønskelig at denne oversikten videreutvikles og oppdateres årlig.

Universitetsrådet har understreket at det viktigste arbeidet i Norgesnett er det som faktisk og konkret drives av institusjonene selv. Universitetsrådets bidrag til denne prosessen vil først og fremst foregå gjennom den koordinering og arbeidsdeling som finner sted via de nasjonale fakultetsmøtene. Universitetsrådet har derfor valgt å gi dette arbeidet prioritet gjennom støtte til prosjektarbeid og som kontaktorgan bl.a. for fakultetsmøtene og departementet.

13. SAMORDNET OPPTAK

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har meddelt at ny opptaksmodell vil bli iverksatt fra opptaksåret 1995/96 for statlige høgskoler, og fra 1996/97 for universiteter og vitenskapelige høgskoler. Departementet forbereder nå den administrative gjennomføringen, og ba om merknader til det skisserte opplegget. Universitetsrådet var høringsinstans i saken, men fant det ikke nødvendig å utdype de merknadene som departementet allerede hadde fått fra Universitetsrådets medlemsinstitusjoner. Imidlertid har styret overfor departementet gitt sin prinsipielle tilslutning til forslaget om samordnet opptak, under forutsetning av at de praktiske problemene med ordningen som institusjonene har påpekt, finner sine løsninger. Samordnet opptak vil være en forutsetning for å få oversikt over det reelle behovet for studieplasser på nasjonal basis og en mulig åpning av universitetsstudier som i dag er lukket, se pkt. 3 ovenfor.

14. KVALITETSSIKRING AV HØGRE UTDANNING OG FORSKNING

Det 35. møte i Det norske universitetsråd behandlet på sin temadag kvalitetssikring i høgre utdanning og forskning.

Institusjonene i universitetssektoren har en tradisjonell rett til selv å bestemme innholdet i sin undervisning og forskning. I mange land, deriblant Norge, er denne retten nedfelt i lov. Implisitt i dette ligger også en plikt for institusjonene til å sikre kvaliteten av disse virksomhetene. Tradisjonelt har dette for undervisningens vedkommende først og fremst ligget i ordningen med eksterne sensorer, mens kravet om publisering i internasjonale tidsskrifter med referee-ordning har tjent som en kvalitetssikring for forskningens vedkommende.

Kvalitetssikring av høgre utdanning og forskning har de siste årene fått økende oppmerksomhet både i Norge og i andre land. Internasjonale organisasjoner som Europarådet, OECD og CRE, har tatt opp saken gjennom utredninger og konferanser. I Norge har KUF tatt initiativ til evalueringer av høgre utdanning på forskjellige fagområder. Forskningsrådet har på sin side et hovedansvar for å sikre kvalitet, effektivitet og relevans i norsk forskning, bl.a. ved evaluering av forskning og forskningsinstitusjoner. Forskningsrådet har i sine evalueringer av forskningsområder i varierende grad også kommet inn på utdanningssiden av virksomheten.

På rådsmøtet ble det påpekt at vi må ta stilling til om høgre utdanning og forskning skal evalueres hver for seg, eller som en integrert virksomhet ved våre universiteter og vitenskapelige høgskoler. Det er også viktig at institusjonene har det sentrale ansvar for kvalitetssikringen av den virksomhet de driver. Universitetene og flere av de vitenskapelige høgskoler arbeider nå med interne opplegg for kvalitetssikring.

Universitetsrådet har i brev til departementet påpekt at de forskjellige eksterne initiativene nå må blir sett i sammenheng. Kvalitetssikringstiltak med eksterne "eiere" må på en hensiktsmessig måte koordineres med institusjonens arbeid med kvalitetsforbedringer. Også til kvalitetskontrollen må det stilles kvalitetskrav.

15. ST.MELD. NR. 14 (1993-94) OM STUDIEFINANSIERING OG STUDENTVELFERD

Universitetsrådets styre ga i sine kommentarer til stortingskomiteen uttrykk for at meldingen ikke tilfredsstillte de forventninger som har blitt skapt til en samlet, grundig gjennomgang og analyse av problemkomplekset. Flere utredninger de siste årene har pekt på den store betydning studiefinansiering og studentvelferd har for mulighetene til å nå sentrale utdanningspolitiske målsettinger. På denne bakgrunn var det skuffende at meldingen stort sett beskriver dagens forhold, framfor å analysere de framtidige behovene.

Universitetsrådet fant det nok en gang nødvendig å advare mot at man søker å finne dekning for forbedringer i studiefinansieringen og studentvelferden innenfor den totale rammen for ressursbruk på høyere utdanning. Institusjonenes budsjetter er nå så presset at dette vil gå ut over andre sentrale målsettinger som fortsatte kvalitetsforbedringer, økt effektivitet og større satsing på etter- og videreutdanning.

Fra flere hold har det de siste årene blitt rettet kraftig kritikk mot *studiefinansieringsordningen*. Gjeldsbelastningen for unge nyutdannede har økt dramatisk, samtidig som faren for arbeidsløshet er blitt en realitet også for de som skaffer seg en høgre utdanning. I stortingsmeldingen ble det foreslått at stipend skulle omgjøres til lån ved faglige forsinkelser. Universitetsrådet advarte sterkt mot at dette ble gjort uten en økt satsing på bedre tilrettelegging for heltidsstudenter, og at deltidsstudenter måtte bli skilt ut som en egen kategori.

Studentvelferden har vært gjenstand for en betydelig oppmerksomhet fra institusjonenes side de siste årene. Dette springer ut fra en forståelse for at man ikke lenger kan se utdanningen og studentenes økonomiske og sosiale situasjon isolert fra hverandre. Et hensiktsmessig tilrettelagt velferdsapparat er også viktig for å få til økt studentmobilitet i Norgesnett og økt internasjonal studentutveksling. Det blir derfor viktig for institusjonene å være med å påvirke også denne delen av studiehverdagen. Ved flere av Universitetsrådets medlemsinstitusjoner arbeides det nå aktivt med dette.

Universitetsrådet sa seg enig i at samarbeidet mellom institusjonene og samskipnadene om studentvelferd må bli forpliktende, men understreket viktigheten av at det gis rom for lokale løsninger i utformingen av dette, siden utgangspunkt og behov varierer betydelig mellom institusjonene. Institusjonenes forpliktelser må imidlertid avklares på nasjonal basis, det samme gjelder også vertskommunens medansvar.

16. SAMARBEID MED STUDENTSAMSKIPNADENE

Gjennom fremleggelsen og behandlingen av stortingsmeldingen om studiefinansiering og studentvelferd har Regjeringen og Stortinget lagt økende vekt på studentvelferden som en del av et helhetlig læringsmiljø (se punkt 15 ovenfor). Dette gir nye utfordringer både til lærestedene og til samskipnadene og til samspillet mellom dem.

Universitetsrådet og studentsamskipnadene har på denne bakgrunn drøftet et nærmere samarbeid. Et første felles initiativ er konferansen "Et helhetlig læringsmiljø" som vil bli realisert i april 95. Også de nye statlige høgskolene og de nasjonale studentorganisasjonene er med i dette arrangementet som er lovet støtte av Utdanningsdepartementet.

17. STATSBUJSJETTET 1995 - HØGRE UTDANNING OG FORSKNING

Beklageligvis er hovedinntrykket av budsjettet for høgre utdanning og forskning at satsingen på kunnskap og kompetanse har stagnert. Det foreslås ingen nye studieplasser, byggevirksomheten går sterkt ned og behovet for tidsmessig utstyr kan ikke innfris. Realverdien av institusjonenes driftsbudsjetter hølves gjennomgående ned med 2-3 prosent.

Universitetsrådet mener det fortsatt må legges stor vekt på at flest mulig kan skaffes en studieplass og har sammen med universitetene satt i gang et utredningsarbeid bl.a. for å avklare hvor mange nye studieplasser som skal til for å gi alle som er kvalifisert, tilgang til studieplass på nasjonal basis. Et samordnet opptak fra 1996 kunne i så fall gjøre det mulig å

avvikle søkerkøen og redusere privatistproblemet. Det er imidlertid ikke mulig å åpne nye studieplasser uten tilførsel av ekstra midler, på samme måte som hittil.

På denne bakgrunn fant Universitetsrådet det meget beklagelig at Regjeringen har lagt opp til at opptakskapasiteten skal reduseres fra 39.000 i 1993 og 36.000 i 1994 til 32.000 i 1995. Med et betydelig antall eldre søkere som fortsatt venter på opptak, vil også nye, mindre årskull ende i opptaks-køen. Skal opptakskapasiteten opprettholdes, må både universiteter og statlige høyskoler få bevilgninger til nye studieplasser i 1995. Dette kan fortsatt skje ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett i juni 95.

I høyskolesektoren bør nye studieplasser først og fremst komme i profesjonsutdanninger som det er dokumenterte behov for. I universitetssektoren er det særlig viktig at det opprettes flere studieplasser for hovedfagsstudenter. På grunnlag av prognoser utarbeidet ved universitetene i Oslo og Bergen, har Universitetsrådet angitt et behov på minst 1000 nye hovedfagsplasser i 1995.

Etter fjorårets kraftige kutt i forsknings-bevilgningene, burde Forskningsrådet blitt skjermet for videre kutt på 1995-budsjettet. Med reell tilbakegang i bevilgningene både fra KUF og NOE, er Universitetsrådet bekymret for utviklingen, særlig når det gjelder grunnforskningen og forskerutdanningen. Selv om det nå formelt er lagt til rette for at forskningsrådsstipendiatene skal få like vilkår med universitetsstipendiatene, kan dette ikke løses i praksis hvis ikke Forskningsrådet kan være med på å betale regningen for dette. Også når det gjelder å skaffe stipendiater og andre forskere mulighet for utenlandsopphold vil det være nødvendig med betydelige budsjettmidler. Internasjonaliseringen av norsk forskning og høgre utdanning er i praksis avhengig av både personlige kontakter, uformelle nettverk mellom forskergruppene og institusjons-samarbeid. Forskningsrådsstøtte er helt nødvendig for å realisere dette.

Internasjonale aktiviteter

18. INTERNASJONALT UNIVERSITETSSAMARBEID

Universitetsrådets engasjement i internasjonalt universitetssamarbeid har vært under kontinuerlig utvikling de siste 3-4 årene. Nye oppgaver har stadig meldt seg. Gjennom behandling av en rekke enkeltsaker har det kommet viktige avklaringer vedrørende Universitetsrådets samspill med medlemsinstitusjonene og myndighetene. Høsten 1992 tok styre og råd fatt på utviklingen av en strategi for den internasjonale virksomheten og en hensiktsmessig organisering av denne. Dette førte fram til en sluttbehandling på det 35. rådsmøtet, der de fleste bitene falt på plass. Universitetsrådets rapport nr. 4/94 *Internasjonalt universitetssamarbeid* gir en samlet oversikt over Universitetsrådets internasjonale engasjement slik som det fremstår høsten 1994.

Rapporten gir et bilde av noen av de utfordringer som Universitetsrådet står overfor i det internasjonale samarbeid innen høgre utdanning. Deretter blir hovedlinjene for Universitetsrådets internasjonale engasjement trukket opp, både når det gjelder oppgaver og organisering.

Universitetsrådets primære rolle i det internasjonale universitetssamarbeidet er å bistå og samspille med medlemsinstitusjonene der hvor de finner det ønskelig. Universitetsrådet bør ikke inngå samarbeidsavtaler med enkeltuniversiteter eller grupper av universiteter i andre land på vegne av medlemsinstitusjonene. Denne type avtaler må være institusjonenes eget ansvar. Universitetsrådet kan imidlertid gå inn i rammeavtaler med nasjonale eller internasjonale organisasjoner for å legge til rette for at institusjonssamarbeid kan starte opp. Forslag til slike avtaler skal i så fall legges fram for medlemsinstitusjonene på et tidligst mulig tidspunkt for å avklare behovet.

Universitetsrådet kan inngå avtaler med norske myndigheter og påta seg forvaltning av felles programmer når medlemsinstitusjonene ønsker dette. En forutsetning for dette må være at forvaltningsoppgavene kan legges til Senter for internasjonalt universitetssamarbeid eller etter avtale settes bort til en av medlemsinstitusjonene.

Universitetsrådet kan etter avtale bistå myndighetene med nærmere spesifiserte oppgaver i forbindelse med det internasjonale samarbeidet.

Universitetsrådets styre har i forbindelse med evalueringen av Senter for universitets- og høgskolesamarbeid med Frankrike, SUHF, fattet vedtak om at *Universitetsrådet i fremtiden ikke bør engasjere seg i den type tilretteleggingsaktiviteter som dette senteret driver.* Dette vil blant annet si at Universitetsrådets internasjonale engasjement ikke vil omfatte bistand til enkeltstudenter eller enkeltforskere, tilrettelegging av internasjonale aktiviteter for den enkelte institusjon, eller informasjon/arrangementer for utenlandske læresteder. Slike oppgaver må tas hånd om av det enkelte lærested. SUHF er fra 1. juli 1994 overført til Universitetet i Oslo.

Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU) ble opprettet i 1991 med hovedoppgave å administrere de internasjonale institusjonsprogrammer som Universitetsrådet påtar seg ansvaret for. NUFU-programmet ble evaluert høsten 94, før det skal tas standpunkt til en ny avtaleperiode fra 1996 av. ERASMUS-programmet går fra 1996 inn som en del av et nytt utdanningsprogram for EU: SOCRATES. Rådet har gitt uttrykk for at Universitetsrådet også i fremtiden skal kunne påta seg slike forvaltningsoppgaver og at SIU skal være apparatet for dette. *Rådet har bedt styret om å arbeide for en videreføring av NUFU-avtalen og for at SIU får forvaltningsansvaret for norsk deltakelse i SOCRATES.*

Med de vedtatte hovedlinjene for Universitetsrådets internasjonale engasjement, har viktige biter falt på plass med hensyn til å sikre nødvendig samarbeid og arbeidsdeling mellom medlemsinstitusjonene og Universitetsrådet på dette området. Det er imidlertid også behov for en mer løpende kontakt med medlemsinstitusjonenes internasjonale virksomhet og for informasjonsutveksling om internasjonale aktiviteter. Det er derfor etablert en kontaktgruppe for internasjonalt universitetssamarbeid bestående av institusjonenes administrative ledere på denne sektoren: *Universitetsrådets internasjonale kontaktutvalg.*

Det framstår etter dette en tredelt organisasjonsstruktur for Universitetsrådets internasjonale engasjement, med styre og råd som besluttende organer, det internasjonale kontaktutvalget som rådgivende organ, og SIU som forvaltende organ.

På vegne av fellesskapet ivaretar Universitetsrådet en del nødvendige internasjonale kontaktfunksjoner, først og fremst i forhold til de nasjonale universitetsrektorkonferansene i andre land og til internasjonale organisasjoner. Det vises til punktene 21-24 nedenfor.

19. FORSKNINGSRÅDETS STRATEGI FOR INTERNASJONALT FORSKNINGS-SAMARBEID

Norges forskningsråd ferdigstilte i august 94 sitt strateginotat om internasjonalt forskningssamarbeid. Før dette hadde bl.a. Universitetsrådet og medlemsinstitusjonene hatt saken på høring. Universitetsrådet understreket for sin del viktigheten av det personbaserte samarbeidet, hvor den enkelte forskers nettverk og engasjement er av avgjørende betydning. Universitetsrådet advarte derfor mot en ensidig satsing på store programmer. Universitetsrådet understreket også koblingen mellom internasjonalt forskningssamarbeid/forskermobilitet og utdanningssamarbeid/studentutveksling.

På denne bakgrunn er det gledelig å se at strateginotatet konstaterer som et av hovedtrekkene ved utviklingen av det internasjonale forskningssamarbeidet at *det personorienterte samarbeidet fortsatt er viktigste grunnlag for forskningssamarbeidet på tvers av landegrensene.* For øvrig sies det også at Forskningsrådet vil styrke samarbeidet med Universitetsrådet og andre relevante institusjoner for å sikre best mulig utbytte av det internasjonale samarbeidet.

20. FREMTIDIG ORGANISERING AV DET NORDISKE UNIVERSITETS-SAMARBEIDET

I sitt vedtak i Reykjavik 31. mai 1994 nedsatte Det Nordiske Universitetsrektormøtet en arbeidsgruppe for å utarbeide forslag til et fremtidig Nordisk Universitets samarbeid som kunne inkludere både rektormøtene og *Det Nordiske Universitetsadministrator-samarbeidet*.

Arbeidsgruppens forslag til løsning ble behandlet i Styringsgruppen for Det nordiske Universitetsrektormøtet i København 22. november 1994. Styringsgruppen sluttet seg til arbeidsgruppens forslag og vedtok å anbefale de nasjonale universitetsorganisasjonene i de nordiske land og Islands Universitet at de sammen etablerer en felles nordisk organisasjon: *Det nordiske universitetssamarbeidet*. I følge forslaget skal NUS

- fremme samhandling mellom de nasjonale universitetsorganisasjonene i de nordiske land,
- fremme samarbeidet mellom universitetene i de nordiske land (alle institusjoner som er tilsluttet en av de nasjonale universitetsorganisasjonene oppfattes i denne forbindelse som universitet),
- arrangere nordiske universitetskonferanser (normalt hvert annet år) og koordinere disse med profesjonsutdannelsenes nordiske møter,
- fungere som felles kontaktorgan for de nordiske universiteter i forhold til Nordisk Ministerråd og andre felles nordiske organer i saker av universitetspolitisk karakter,
- forestå en koordinering av de nasjonale universitetsorganisasjoners medvirkning i et videre internasjonalt samarbeid når dette vurderes som hensiktsmessig (CRE, Liaison Committee, m.fl.).
- koordinere sin virksomhet med den virksomhet som foregår i Det Nordiske Universitetsadministratorsamarbeidet (NUAS).

Styringsgruppen vil fungere som interimsstyre for NUS inntil de nasjonale universitetsorganisasjonene og Islands Universitet formelt har bekreftet sin tilslutning. Styringsgruppen har anmodet Rektorkollegiets formann Hans Peter Jensen om å fungere som ordfører for NUS i interimperioden frem til det første ordinære møtet i NUS som vil bli avholdt i tilslutning til det kommende CRE-møtet i Århus 17.-19. mai 1995.

21. EUROPARÅDETS KOMITE FOR HØGRE UTDANNING OG FORSKNING

Universitetsrådet er sammen med departementet representert i *Council of Europe's Higher Education and Research Committee*. Generalsekretæren møter som fast representant for Universitetsrådet. Komiteen, som nylig har fått nytt navn og nytt mandat (tidligere het den Standing Conference on University Problems, CC-PU) skal bl.a.

- utveksle ideer og erfaringer i utdanningspolitiske og praktiske spørsmål,
- organisere rådgivning om fornyelse av høgre utdanning for myndigheter og akademiske sammenslutninger, arbeide for en friest mulig studentmobilitet i Europa,
- legge til rette for internasjonalt samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene.

For tiden har arbeidet med rådgivning og støttetiltak til myndigheter og institusjoner i Øst-Europa høy prioritet, bl.a. når det gjelder universitetslovgivning og akkreditering av universiteter. Gjensidig godkjenning av utdanninger har vært en viktig sak for Europarådet i mange år, bl.a. i samarbeid med UNESCO og EU-kommisjonen.

22. CRE - ASSOCIATION OF EUROPEAN UNIVERSITIES

Den europeiske universitetsrektorkonferansen CRE har en mangeårig tradisjon som all-europeisk samarbeidsorganisasjon for universiteter og nasjonale rektorkonferanser. Norsk deltakelse har vært varierende og nytten av norsk deltakelse i CRE har vært diskutert. Universitetsrådet har sammen med sine nordiske søsterorganisasjoner tatt til orde for å modernisere CREs vedtekter, med blant annet kortere valgperioder og bedre samvirke med de nasjonale rektorkonferansene. Dette ble realisert på CREs generalkonferanse i Budapest 31.08-02.09.94. CRE fremstår etter dette som en samarbeidsorganisasjon for universiteter fra hele Europa under navnet *CRE - Association of European Universities*.

CREs hovedoppgaver er

- å bidra til informasjonsutveksling og koordinering mellom universitetene i Europa,
- å etablere samarbeidsprosjekter når dette er ønskelig,
- å virke som generell rådgiver i universitetsspørsmål for universiteter og internasjonale organisasjoner,
- å tjene som bindeledd mellom de nasjonale universitetskonferansene i Europa.

Universitetsrådets styre ønsker at arbeidet i forhold til CRE videreføres. Generalsekretæren og en representant fra Universitetsrådets medlemsinstitusjoner bør regelmessig delta på CREs møter. Universitetsrådets styre har utpekt rektor Lucy Smith til norsk representant i CREs faste komite fra 1. januar 1995. Generalsekretæren møter som fast observatør.

CRE administrerer enkelte internasjonale samarbeidsprogrammer, bl.a. COPERNICUS-programmet som organiserer universitetssamarbeid på miljøsektoren. Universitetet i Trondheim har påtatt seg nasjonal koordinering og informasjonsformidling vedrørende COPERNICUS og professor Helge Brattebø er av Universitetsrådets styre utpekt til norsk representant i styringsgruppen.

23. LIAISON COMMITTEE

Liaison Committee of Rectors Conferences of Member States of the European Union (LC) er opprettet av de nasjonale rektorkonferansene i EU-land for å arbeide vis à vis EU i saker som angår høyere utdanning. Organisasjonen har et lite, men effektivt sekretariat, og har vist seg å være et nyttig virkemiddel for å påvirke beslutningsprosesser i EU-systemet. I 1993 ble EFTA-landene invitert til å delta i Liaison Committee som assosierte medlemmer. *Universitetsrådets styre vedtok da at Universitetsrådet går inn som assosiert medlem i Liaison Committee.* Assosiert medlemskap innebærer fullt medlemskap med unntak av valgbarhet til poster i presidiet og deltakelse i LC-aktiviteter som av EU er begrenset til

EU-medlemmer. Hittil har det vært generalsekretæren som har møtt for Universitetsrådet på LC-møtene.

Sammen med CRE har LC i 1994 hatt ansvaret for fire utredningsprosjekter som EU-kommisjonen har finansiert:

1. Improving Academic Networking
2. Strengthening University Cooperation with Eastern and Central Europe
3. Encouraging Medium-Term Staff Mobility
4. European Dimension of International Management.

Det gjenstår å se i hvilken grad disse utredningene vil påvirke Kommisjonens policy på disse områdene.

Liaison Committee har etablert egne arbeidsgrupper og Universitetsrådets medlemsinstitusjoner har i 1994 vært representert i to av disse: Ass.universitetsdirektør Toril Railo har deltatt i LC Quality Assessment Working Group og utdannings- og forskningsdirektør Jacob Hygen har deltatt i LC Working Group on EU Research Policy.

Internasjonalt universitetssamarbeid i Osloavtalens kjølvann.
Rektor Lucy Smith og hennes delegasjon fra Universitetet i Oslo
besøkte Vestbredden og bl.a. Yasir Arafat i november 1994.
(Foto: Turid Wiig Ore, UiO)

24. EF-KOMMISJONENS NYE UTDANNINGSPROGRAMMER - "SOCRATES" OG "LEONARDO"

Med EØS-avtalen skal Norge være med i alle EUs utdanningsprogrammer. Kommisjonen har utarbeidet et forslag til å samle de fleste utdanningsprogrammene i to nye store programmer: LEONARDO for yrkesopplæring og SOCRATES for almenutdanning. KUF gjorde en henvendelse til Forskningsrådet og Universitetsrådet den 23.11.94 om midlertidig å ta ansvaret for den nasjonale koordinering av henholdsvis LEONARDO og SOCRATES med utgangspunkt i det ansvaret de to rådene allerede har for COMETT og ERASMUS. Departmentet vil vurdere en eventuell samling av ansvaret nasjonalt for begge programmene på basis av den erfaring som gjøres i 1995.

SIU har utarbeidet et forslag til avtale og foreløpig budsjett for administreringen av SOCRATES i Norge, som Universitetsrådet har oversendt departmentet. Saken forventes avklart i begynnelsen av 1995.

LEONARDO og SOCRATES er gjort mulig ved Maastricht-avtalens paragraf 126 og 127. LEONARDO-programmet ble vedtatt av Ministerrådet 6. desember 1994, men man ble på dette tidspunkt ikke enige med parlamentet om budsjettets størrelse og sentral styring av programmet. Det er ingen uenighet om programmets innhold og saken forventes avklart i begynnelsen av 1995.

25. ADMINISTRASJON AV LINGUA-PROGRAMMET

Iflg. EØS-avtalen er Norge med i EUs utdanningsprogram LINGUA fra 01.01.95. KUF ba Universitetsrådet påta seg ansvaret for den nasjonale koordinering av dette programmet, og avtale ble undertegnet i desember 1994. Avtalen gjelder foreløpig ut 1995, og SIU vil være operatør for programmet. Driftsbudsjettet for 1995 er på 1,3 mill.

LINGUA er et omfattende program for fremmedspråkopplæring som består av 7 ulike deler som delvis avgjøres nasjonalt, delvis med anbefaling til Kommisjonen. Programmet retter seg mot hele utdanningssystemet, mot organisasjoner og mot arbeidslivet. SIU har knyttet til seg 2,5 årsverk for å styre programmet. Foreløpig har SIU utarbeidet en informasjonsplan og utarbeidet og trykket brosjyremateriale i 90.000 eksemplarer som sendes ut i januar 1995. Det legges opp til et omfattende program for informasjon, informasjonsmøter, oppsøkende virksomhet og hjelp til søknader i første halvdel av 1995.

26. NUFU-PROGRAMMET

I tillegg til de flerårige programaktivitetene som tidligere er satt i gang med støtte av NUFU, ble fire nye omfattende flerårige programaktiviteter iverksatt ved årskiftet til 1994. Det dreier seg om samarbeid mellom Universitetet i Ghana og UiB med tittel "Processing of Protein Food", et samarbeid mellom Universitetet i Dhaka og UiB med tittel "Local Government in Developing Countries", et program mellom Universidad Nacional Heredia i Costa Rica og Norges Handelshøyskole med tittel "Economic Development" og endelig et program mellom Universitetet i Zambia og Norges veterinærhøgskole med tittel "Collaboration in Veterinary Research and Science"

Dette betyr at NVH og NHH i 1994 som h.h.v. den åttende og niende av Universitetsrådets medlemsinstitusjoner ble med i NUFU-samarbeidet. NUFU-samarbeidet omfatter nå: Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Universitetet i Tromsø, Universitetet i Trondheim, Arkitekthøgskolen i Oslo, Norges Handelshøyskole, Norges idrettshøgskole, Norges landbrukshøgskole, Norges veterinærhøgskole.

Samarbeidsinstitusjonene i utviklingsland er 20 ialt, og omfatter: Addis Ababa University (Ethiopia), Ethiopian Science and Technology Commission, Ethiopian Wildlife Conservation Organisation, Plant Genetic Resources Center (Ethiopia), Makerere University (Uganda), Madurai Kamaraj University (India), National Center for Scientific and Technological Research - CNRST (Mali), Sokoine Agricultural University (Tanzania), Tribhuvan University (Nepal), University of Botswana, University of Dar-es-Salaam (Tanzania), University of Dhaka (Bangladesh), University of Ghana, University of Kelaniya (Sri Lanka), University of Peradeniya (Sri Lanka), Universidad Nacional. Heredia (Costa Rica), University of Namibia, University of Ngaoundere (Cameroun), University of Zambia og University of Zimbabwe.

University of Dhaka, Bangladesh,
en av mange samarbeidsinstitusjoner under NUFU-avtalen.
Bilde fra en av lesesalene. (Foto: Ulf Lie/SIU)

27. SØR-AFRIKA-PROGRAMMET

Universitetsrådet undertegnet avtalen med Utenriksdepartementet den 01.08.94, og samarbeidet med Sør-Afrika kom i gang på slutten av året. Forvaltningen av programmet er lagt til NUFU.

I januar fullførte NUFU innhenting av prioriteringer fra de fire utvalgte universitetene i Sør-Afrika. På denne bakgrunn meldte de norske institusjonene sin interesse for samarbeid og den norske innsatsen ble drøftet og koordinert på et seminar 1. mars. NUFU fordelte etter seminaret mandater og midler for planlegging av samarbeidsprogrammer, med søknadsfrist 20. juni.

Avtalen med UD stiller til rådighet kr. 9 mill. over tre år. Det kom i alt 10 søknader om samarbeidsprogrammer, og NUFU fordelte støtte til seks av disse. Alle de fire universitetene og Norges landbrukshøgskole deltar. Også Norsk Studentunion deltar i samarbeidet. De seks samarbeidsprogrammene er:

University of Durban-Westville/Universitetet i Trondheim: Historie, Samfunnsvitenskap, Ingeniørfag.

University of Fort Hare/Norges landbrukshøgskole: Landsbyutvikling, naturressursforvaltning og landreformer.

University of the North/Universitetet i Oslo: Samfunnsmedisin i Nord-Transvaal.

University of the Western Cape/Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø: Forvaltning av fornybare ressurser, regionale problemer i det sørlige Afrika, menneskerettigheter og demokrati i det sørlige Afrika.

University of the Western Cape/Universitetet i Bergen: Doktorgradsprogram i matematikkutdanning.

South Africa Students Congress Norsk Studentunion: Studentdeltagelse i transformeringen av høyere utdanning.

28. HANDLINGSPROGRAMMET FOR ØST-EUROPA

På oppfordring fra Utenriksdepartementet presenterte Universitetsrådet og Forskningsrådet i november 1993 et forslag til felles avtale om administrering av vel 30 mill. årlig av midler fra UD's Handlingsprogram for Øst-Europa, for finansiering av samarbeidstiltak med norsk forskning og høyere utdanning. Det viste seg imidlertid at UD ikke kunne finansiere et program av et slikt omfang i 1994. I stedet ble det fordelt 5 mill. til Barentsregionen, administrert av Universitetet i Tromsø, 5,5 mill. til Forskningsrådet og 3,5 mill. til Universitetsrådet. SIU administrerte Universitetsrådets del og mottok 44 søknader på til sammen 14 mill. Universitetsrådets styre vedtok i møte 03.10.94 følgende fordeling av midlene:

Universitetet i Oslo:

- Project Balticum (statsvitenskap)
- Samarbeid med International Sophus Lie Center (matematikk)
- Den internasjonale sommerskolen
- Oslo Summer School in Social Science Studies
- Samarbeid innen sosialøkonomi med Universitetet i St. Petersburg

Universitetet i Bergen:

- Rammebevilling til deltakelse i TEMPUS-prosjekter i Litauen, Latvia, Polen og Ungarn, samt andre samarbeidsprosjekter med baltiske universiteter

Universitetet i Trondheim:

- Engineering with a Business Perspective
- New Courses on Planning and Management of Power Systems
- Tr.heim-Baltic Environmental Tech. University Coop. Programme

Norges Handelshøyskole:

- Oppbygging av undervisning ved M.Sc. in Business i Warsawa

I fordelingen prioriterte Universitetsrådet norske deltakelser i TEMPUS-prosjekter som var akseptert av EU-kommisjonen. Kr.100.000,- ble satt av til Universitetsrådets administrasjon.

Ved årsskiftet 1994-95 ligger det an til at UD vil stille vel 20 mill. til rådighet for forskning og høyere utdanning over Handlingsprogrammet for 1995. Universitetsrådet og Forskningsrådet vil gå i forhandlinger med UD med utgangspunkt i det forslag til avtale og administrasjonsordning som ble utformet i 1993.

29. TILRETTELEGGING FOR STUDENTER FRA UTVIKLINGSLAND OG ØST-EUROPA

I rundskriv F-101-93, informerte KUF universiteter og høyskoler om ny støtteordning for studenter fra utviklingsland og Øst-Europa, og om anledning til å søke kvoter innenfor den nye ordningen. På det 35. rådsmøte i mai 94 ble det reist sterk kritikk mot departementets håndtering av saken.

NSIS-møte i mai 94 drøftet lånekassefinansiering for studenter fra U-land og Øst-Europa og tildeling av kvoter til universiteter og høyskoler for undervisningsåret 1994/95. På grunnlag av diskusjonene i utvalget, satte NSIS i forståelse med generalsekretæren ned en arbeidsgruppe som fikk mandat til å komme med innspill til kriterier for fordeling av studieplasser, mulighetene for et mottaks- og integrasjonsprogram, modeller for styring av programmet og studietilbud som kan inngå i programmet. På det 36. rådsmøte i oktober 94 ble styret anmodet om å følge opp saken i forhold til departementet.

Universitetsrådet oversendte rapporten fra NSIS-arbeidsgruppen som et innspill i revurderingen av opplegget. Departementet har foreslått enkelte justeringer i regelverket for at ordningen skal kunne fungere bedre for kommende studieår enn det har gjort i 1994. Imidlertid har Universitetsrådet måtte konstatere, og har påpekt dette overfor departementet, at neste års regelverk og neste års program i praksis ikke vil være klarlagt før neste søknadsfrist for studentene er gått ut. Resultatet vil trolig bli en fortsatt nedbygging av studiemulighetene for studenter fra utviklingsland.

Universitetsrådet beklager dette, og mener at det må tas sikte på omfattende omlegginger hvis ordningen skal kunne fungere som et meningsfylt program. Flere av våre medlemsinstitusjoner har påpekt behovet for et samordnet program og et samspill med

andre støtteordninger. Både Universitetsrådet og institusjonene ser innslaget av gjestestudenter som et element i internasjonaliseringen av vårt utdanningsmiljø. Det er derfor å håpe at det videre arbeidet med kvoteordningen vil føre til et opplegg som både studentene og institusjonene ser som positivt.

30. FLYKTNINGESTUDENTER FRA DET TIDLIGERE JUGOSLAVIA

Universitetsrådet anmodet i 1993 norske myndigheter om å støtte de initiativ som blir tatt av Europarådet og bidra med økonomisk støtte for å hjelpe flyktingestudentene fra det tidligere Jugoslavia til å fortsette studier ved universiteter i Kroatia når dette er mulig. Universitetsrådet oppfordret også medlemsinstitusjonene til å vurdere konkrete oppfølgingsmuligheter for slike flyktingestudenter.

Universitetsrådet ser dette støttee arbeidet som fremtidsrettet og viktig, ikke bare for at flyktingestudentene skal kunne fullføre sin utdanning, men også som et ledd i gjenoppbyggingen av landet. Det er derfor beklagelig å konstatere at det ikke er kommet noen reaksjon på Universitetsrådets gjentatte henvendelser til de berørte departementer.

Styret i Universitetsrådet ønsket å markere et medansvar for å hjelpe flyktingestudentene og adopterte to flyktingestudenter fra Sarajevo for studieåret 93/94, slik at de kunne fortsette sine medisinstudier ved Universitetet i Zagreb. Universitetsrådet vil imidlertid ikke være istand til å fortsette en støtteaksjon på egen hånd og har sett seg nødt til å avslå nye henvendelser om økonomisk støtte til disse studentene.

31. DØDSDOMMEN OVER SALMAN RUSHDIE

Universitetsrådet sendte i juni 94 ut en pressemelding om dødsdommen over Salman Rushdie, hans oversettere og forleggere.

Ved våre universiteter - og ved universiteter i hele den vestlige verden - er friheten til å *mene* en fundamental rettighet. Våre studenter har gjennom Norsk Studentunion på det sterkeste tatt avstand fra den iranske dødsdommen over forfatteren av boken "Sataniske vers". NSU har også oppfordret studenter og elever, universitets- og høgskolelærere og deres organisasjoner til å si sin mening. NSU har minnet oss om at intellektuelle som nyter godt av ytringsfriheten, aldri må slutte å benytte seg av den.

Dødsdommen over Rushdie, over oversetterne og forleggerne er et brutalt angrep på grunnleggende menneskerettigheter og et av vår tids farligste angrep på ytringsfriheten. Det iranske regimets holdning avspeiler en dyp forakt for annerledes tenkende. Dødsdommen må ikke møtes med ettergivenhet i forhold til det iranske diktaturet.

Også Det norske universitetsråd appellerte derfor til Regjeringen om at arbeidet med å samle internasjonal støtte for tiltak mot Iran blir forsterket. De initiativ som tidligere er tatt fra norsk side overfor Iran og i internasjonale fora, har ikke kunnet stanse fatwa'en mot Salman Rushdie. Universitetsrådet mente derfor det var nødvendig at Regjeringen tok nye initiativ til internasjonale sanksjoner mot Iran og om nødvendig påny vurderte ensidige norske boikott-tiltak.

DEL 2

Utvikling av egen organisasjon

1. INFORMASJON OG KONTAKTVIRKSOMHET

Generalsekretæren har i løpet av året besøkt de fleste medlemsinstitusjonene og har ellers hatt utstrakte kontaktfunksjoner mot departement, forskningsråd og nasjonale og internasjonale organisasjoner. Sekretariatets medarbeidere har fulgt arbeidet i de nasjonale fakultetsmøtene og flere av de rådgivende utvalgene gjennom året. Til sammen utgjør dette betydelig møte- og reisevirksomhet som tar tid og ressurser, men som må anses som svært viktig for Universitetsrådets funksjon.

Universitetsrådet utarbeidet i 1992 en informasjonsbrosjyre i lommeformat med oversikt over oppbyggingen av høgre utdanning i Norge. Brosjyren ble oversatt til engelsk, tysk og fransk, med et samlet opplag på 19.000, og mesteparten ble distribuert til norske og utenlandske forbindelser og til Universitetsrådets medlemsinstitusjoner til bruk for fagmiljøene og andre interesserte. Den positive responsen på brosjyrene har vært stor. Universitetsrådet fant det i 1994 nødvendig å trykke en revidert utgave, denne gang bare på engelsk. *HIGHER EDUCATION IN NORWAY - The University System* foreligger nå i 2. utgave i et første opplag på 3.000. Den kan fås ved henvendelse til våre medlemsinstitusjoner eller ved henvendelse til sekretariatet.

Universitetsrådet og dets styre har, som det fremgår av årsmeldingens del I, til drøfting, diskusjon og uttalelse en rekke utdannings- og forskningspolitiske saker i løpet av et år. I mange av disse sakene blir det som underlag for behandlingen utarbeidet innstillinger, utredninger, rapporter og fylldige underlagsnotater. En rekke av disse dokumentene har interesse for langt flere enn rådets og styrets medlemmer. Universitetsrådets generalsekretær har derfor tatt initiativet til at dokumenter av mer allmenn interesse blir trykt og distribuert i en egen rapportserie. Universitetsrådets rapportserie er til nå kommet ut med 2 nr. for 1993 (utgitt etterskuddsvis i -94) og 7 nr. i 1994. De er som følger:

1/93: "Kvalitet i forskerutdanningen. Videreutvikling av forskerakademiene"

2/93: "Om dimensjonering av høgre utdanning"

1/94: "De norske studiesentrene i Caen, Kiel og York"

2/94: "Internasjonale avtaler som angår universitetsmuseene"

3/94: "Norsk inndeling av vitenskapsdisipliner"

4/94: "Internasjonalt universitetssamarbeid"

5/94: "A description of Doctoral Degrees in Norway"

6/94: "Momenter til en forskningsstrategi"

7/94: "Samarbeid og arbeidsdeling i høgre utdanning og forskning"

Rapportene kan fås ved henvendelse til Universitetsrådets sekretariat.

2. SENTER FOR INTERNASJONALT UNIVERSITETSSAMARBEID - SIU

SIU fikk ved etableringen i 1991 en organisasjonsform som man forutså ville kreve revisjon i løpet av noen tid. Det 35. møte i Det norske universitetsråd vedtok at SIU skulle være en avdeling av Universitetsrådets administrasjon direkte underlagt styre og generalsekretær. Som en konsekvens av dette ble SIUs styre oppløst.

Samtidig vedtok Universitetsrådet å opprette Universitetsrådets internasjonale kontaktutvalg (UIK). SIU er sekretariat for utvalget. Utvalget har hatt ett møte i 1994 og har berammet tre møter i 1995, se pkt. 5.1. nedenfor.

1994 har vært et travelt år for SIU, da utbyggingen av senteret og dets portefølje fortsatt har vært under utvikling. Det antas at den i hovedsak vil være fullført mot slutten av 1995 når det permanente ansvaret for EU-programmene blir fastlagt og forlengelsen av NUFU-avtalen er klarlagt.

SIU har siden 1991 forvaltet norsk deltakelse i ERASMUS og NUFU-programmet, et institusjonssamarbeidsprogram mot utviklingsland. Arbeidet med ERASMUS er blitt mer omfattende etter at så mange som 60 norske institusjoner er med i programmet. Universitetsrådet har i 1994 tegnet avtale om forvaltning av en samarbeidsavtale med Sør-Afrika på 9 mill. over 3 år, et Øst-Europa-program på 3,5 mill. for 1994 og en midlertidig avtale om LINGUA for 1994-95. Rådet er i forhandlinger med departementene om forvaltning av EU-programmet SOCRATES samt et større Øst-Europa program på 20 mill. årlig sammen med Forskningsrådet. De enkelte programmene som SIU forvalter er omtalt i separate avsnitt i årsmeldingen.

SIU har i 1994 hatt mye å gjøre med evalueringen av NUFU-avtalen. Det forventes at det blir avtalt en ny 5-års periode for programmet i løpet av de første månedene av 1995. NUFU arbeider med nye retningslinjer og strategi for NUFU for neste periode, og i den anledning organiserte administrasjonen to delegasjonsreiser til NUFUs hovedsamarbeidsinstitusjoner i Afrika i oktober-november 1994. SIU deltok, sammen med SAREC, i forhandlinger med vise-statsministeren i Etiopia om et fortsatt engasjement i Armauer Hansen Research Institute i Addis Ababa. SIU har senere samarbeidet med UD og SAREC for å finne en løsning for instituttet.

SIU samarbeider med NFR og NORAD bl.a. om en felles database.

SIU har holdt flere møter og seminarer om internasjonalisering av norske høyere utdanningsinstitusjoner i 1994, og har mottatt flere besøk fra ulike samarbeidspartnere verden over.

3. OMORGANISERINGEN AV SENTER FOR UNIVERSITETS- OG HØGSKOLESAMARBEID MED FRANKRIKE - SUHF

Gjennom Senter for Universitets- og høgskolesamarbeid med Frankrike (SUHF), har Universitetsrådet hatt et medansvar for det fransk-norske studiesenteret i Caen. Ansvarsforholdet har imidlertid vært uklart, og Universitetsrådet foretok i 1993 i forståelse

med Utdanningsdepartementet en gjennomgang av organiseringen av de norske studiesentrene i Caen, Kiel og York. På grunnlag av denne gjennomgangen fattet Universitetsrådets styre i desember 93 følgende vedtak i saken:

Styret er av den oppfatning at modellen med nasjonale studiesentre fortsatt har sin berettigelse. Dette forutsetter imidlertid at sentrenes organisering og virksomhet tilpasses de endrede rammebetingelser som følger av det voksende internasjonale nettverkssamarbeidet mellom institusjonene, og at de får en enkel organisering.

Når det gjaldt det fransk-norske studiesenteret i Caen, anbefalte styret en forenkling av organiseringen på norsk side. Universitetet i Oslo ble anmodet om å overta forvaltningsansvaret for den norske universitetsaktiviteten ved senteret, herunder også det formelle ansvaret for den løpende kontakten med Universitetet i Caen. For å ta vare på fellesskapets interesser, mente Universitetsrådets styre at det burde etableres et rådgivende utvalg med representasjon fra de norske lærestedene som har avtaler med Universitetet i Caen.

Etter avtale med Universitetet i Oslo er SUHF overført til UiO fra 1. juli 1994 og er etter dette en del av universitetets internasjonale avdeling. Oppfølgingen når det gjelder omorganiseringen av samarbeidet med Universitetet i Caen er en sak for de fire norske universitetene.

4. DE NASJONALE FAKULTETSMØTENE

Universitetsrådet har også i 1994 lagt vekt på å styrke og videreutvikle samarbeidet med de nasjonale fakultetsmøtene. Det har vært flere møter mellom generalsekretæren og sekretærene for de tre største nasjonale fakultetsmøtene, HF, SV og realfag. Universitetsrådet har observatørstatus i de nasjonale fakultetsmøtenes møter, og denne kontaktmuligheten blir aktivt benyttet. Også i 1994 har de nasjonale fakultetsmøtene spilt en viktig rolle ved etableringen av nasjonale bedømmelses-komiteer for søknader om opprykk til professor etter kompetanse (jfr. pkt. 8 i årsmeldingens del I). Men det er særlig i arbeidet med utviklingen av Norgesnett at fakultetsmøtene har hatt, og vil få, omfattende oppgaver. Som nevnt under pkt. 12 foran, hadde fakultetsmøtene krevende vurderings- og koordineringsoppgaver i forbindelse med de nye høgskolenes forslag om universitetsrelaterte fag i regional sektor. De nasjonale fakultetsmøtene har videre ryddet vei for gjennomgripende koordinering når det gjelder innpassingsspørsmål både for lavere grads-studier og for hovedfags- og doktorgradsutdanning. Når det gjelder lavere grads-studier (cand.-mag.-graden) omfatter innpassingsspørsmålene også studier fra regional sektor, og fakultetsmøtene arbeider nå for en nasjonal fakultetsvis samordning av universitetens cand.mag.-grad.

4.1 Det nasjonale fakultetsmøte for historisk-filosofiske fag

Fakultetsmøtet har i meldingsåret hatt 2 møter, hvorav det ene ble arrangert ved Det norske institutt i Roma, og møtet har behandlet 42 saker. Leder for fakultetsmøtet i 1994 har vært dekanus Jan Brøgger ved Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Trondheim, og sekretær for møtet har vært fakultetsdirektør Ivar Østerlie, samme sted. Fakultetsmøtet har følgende 2 rådgivende utvalg:

Forskerutdanningsutvalget, under ledelse av prodekanus Gjert Kristoffersen, Det historisk-filosofiske fakultet ved Universitetet i Bergen, har i henhold til sitt reviderte mandat (1994) som hovedansvar å følge den organiserte forskerutdanningen innen humaniora. I utvalgets arbeid inngår bl.a., og i samarbeid med området Kultur og samfunn under Norges forskningsråd, ansvar for nasjonale forskerutdanningskurs. Utvalget hadde 2 møter i 1994.

Det nasjonale studieutvalget, under ledelse av prodekanus Asmund Lien, Det historisk-filosofiske fakultet ved Universitetet i Trondheim, har i hovedsak arbeidet med Norgesnett-saker på studiefeltet, særlig cand.mag.-graden og førstesemesters-problematikken, men også med oppfølging av den nasjonale hovedfagsinnstillingen. Utvalget har utarbeidet oversikt over humanistiske studietilbud ved distriktshøgskolene og innpassingsordninger for disse studiene ved universitetene. Hensikten med dette arbeidet er å oppnå lik godkjenning og lik innpassing av eksterne studier ved universitetene. Oversikten oppdateres jevnlig, og nyttes i saksbehandling og som studieinformasjon.

Fakultetsmøtets viktigste saksområder har vært:

* *Norgesnett*-problematikken sto sentralt i møtets arbeid også i 1994. Det har vært behandlet flere forslag om opprettelse av nye fagtilbud ved universitetene. Likevel har forslagene om opprettelse av universitetsrelaterte fag i regional sektor vært dominerende. Hele 47 slike forslag ble i perioden april til juni behandlet i nasjonale fagråd og av det nasjonale fakultetsmøtet.

* Fakultetsmøtet har tidligere sluttet seg til et forslag om å arbeide for større *samordning av reglement og studieplaner*. I 1994 ble arbeidet i hovedsak konsentrert om cand.mag.-graden og dens forskrifter. Anbefalte forslag er nå oversendt institusjonene for oppfølging, men det gjenstår likevel arbeid som må følges opp av fakultetsmøtet i 1995.

* *Norges forskningsråd* er under endring, og fakultetsmøtet har i den forbindelse lagt betydelig vekt på å oppnå et godt samarbeid med rådet. Bl.a. har møtet drøftet organiseringen av den nye komitéstrukturen i Kultur og samfunn, overføringen av arbeidsgiveransvar til universitetene, søknadprosedyrer til Forskningsrådet og ny handlingsplan for humaniora. Norges forskningsråd er representert i fakultetsmøtet ved områdestyrets leder og direktør, og orienteringer fra Forskningsrådet og området Kultur og samfunn såvel som drøftinger av forskningsrådssaker er faste poster på fakultetsmøtene.

* *Kompetanse og rekrutteringssituasjonen* er vanskelig i flere humanistiske fag, og fakultetsmøtet har drøftet dette ut fra flere synsvinkler. Møtet ser det som bekymringsfullt at antall rekrutteringsstillinger i humaniora er så lavt, og har påpekt at antallet må økes betraktelig for å dekke behovet. I tillegg har møtet foreslått kompetansestykende tiltak i enkeltfag, og også anbefalt tverrfaglige prosjekter for å bedre kompetansesituasjonen i språkfagene.

* Fakultetsmøtet har de senere år arbeidet med å knytte de norske universitetssentrene i utlandet nærmere til den ordinære virksomheten. Med utgangspunkt i møtet ved Det norske institutt i Roma, har fakultetsmøtet anbefalt tiltak for å styrke senterets virksomhet. Møtet har også satt i gang et arbeid for å styrke de *klassiske fag og antikke studier*, bl.a. med henblikk med å etablere et program i samarbeid med Norges forskningsråd.

4.2 Det nasjonale fakultetsmøte for realfag

Fakultetsmøtet har i meldingsåret hatt 2 møter, og arbeidsutvalget 2 møter. Leder for fakultetsmøtet har i 1994 vært dekanus Harald Høiland, Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Bergen, og sekretær har vært fakultetsdirektør Anne-Ma Hogstad ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, Universitetet i Trondheim. Av saker som fakultetsmøtet/arbeidsutvalget har arbeidet med skal nevnes særlig:

- * Vurderinger av søknader fra høgskolesektoren om etablering av studietilbud i universitetsrelaterte fag innenfor realfagene, samt utarbeidelse av tilråding om slik etablering til bruk for departementet. I dette arbeidet måtte de nasjonale fagrådene være med å avgi vurderinger innenfor svært kort frist, og hvor grunnlagsmaterialet var meget ulikt presentert fra den enkelte høgskole, tildels svært mangelfullt.
- * Som ledd i det videre arbeidet med Norgesnett for høgre utdanning er det utarbeidet forslag til retningslinjer for samarbeid om etablering av hovedfagstilbud i høgskolesektoren. Retningslinjene er oversendt som tilråding til de respektive fakulteter/enheter under møtet.
- * En arbeidsgruppe under fakultetsmøtet arbeider med å lage felles oversikt over alle faglige innpassingsløsninger for utdanning fra høgskolesektoren ved overgang til videre studier ved fakultetene. Foreløpig er det utarbeidet ferdig katalog for Mat.Nat.-fakultetet ved Universitetet i Trondheim/AVH. Det vil bli vurdert om det er hensiktsmessig å legge dette materialet inn på en database.
- * Fakultetsmøtets forskerutdanningsutvalg har under arbeid en katalog over nasjonale forskerutdanningskurs. Denne vil også inneholde opplysninger om de nordiske kursene.
- * Som et ledd i å styrke argumentasjonen for å skaffe flere utdanningsstipendiater til realfagene, vil fakultetsmøtet utarbeide en mer realistisk gjennomstrømningsstatistikk enn den departementet synes å legge til grunn for sin beslutning om å ikke tildele stipendiater innenfor budsjettet for 1995.
- * Fakultetsmøtet har vært opptatt av den vanskelige situasjonen studenter i feltfagene biologi og geologi er kommet i ved at det ikke gis lånestøtte til obligatorisk feltundervisning om sommeren dersom denne undervisningen er kortere enn 4 uker. Møtet arbeider for å få Lånekassen til å endre forskriftene på dette punktet.
- * Fakultetsmøtet har arbeidet videre med museumsprosjektet UNADOK - elektronisk tilgjengelighet til naturhistoriske samlinger ved universitetsmuseene.
- * Fakultetsmøtet arbeider fortsatt med oppfølgingen av fagplansaken tilknyttet søknaden fra Norges landsbrukshøgskole om adgang til å tildele cand.scient.-grad.
- * Det er videre vedtatt å opprette et rådgivende studieutvalg under fakultetsmøtet, et utvalg som bl.a. skal utrede samordning av cand.mag.-gradens bestemmelser og praktisering ved mat.nat.-fakultetene.

4.3 Det nasjonale fakultetsmøte for samfunnsvitenskapelige fag

Fakultetsmøtet har hatt to møter i meldingsåret, dessuten har det vært regelmessige møter mellom fakultetsdirektørene der en i fellesskap har planlagt og avtalt oppfølging av fakultetsmøtene. I tilknytning til vårmøtet ble det gjennomført et faglig program med besøk i det østerrikske forskningsråd, det samfunnsvitenskapelige fakultet og Institutt for statsvitenskap ved Universitetet i Wien. Leder for fakultetsmøtet i 1994 har vært dekanus Petter Aasen, Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Trondheim, sekretær har vært fakultetsdirektør Per Eivind Kjøl, samme sted. Møtet har behandlet 30 saker, hvorav følgende har vært de mest sentrale:

* *Realiseringen av Norgesnettet:* Fakultetsmøtet ga uttalelse vedrørende forslag om etablering av universitetsfag i regional sektor på grunnlag av de kriteriene som ble anbefalt i 1993 samt vurderinger fra de nasjonale fagrådene. For å forenkle overgangen for studentene mellom universitetene, innarbeidet fakultetene et felleskapittel om disse mulighetene i sine studiehandbøker. Tilsvarende ble det for å lette studentflyten mellom distriktshøgskoler og universitet utarbeidet en brosjyre med oversikt over fagtilbud innen samfunnsvitenskap ved distriktshøgskolene og hvilken innpassing disse blir gitt ved universitetene. Dette materialet vil bli regelmessig ajourført.

* *Nasjonal samordning av rammeverk og støtteordninger:* Etter anbefaling fra fakultetsmøtet satte medlemsfakultetene i gang en harmonisering av de fakultære cand.mag.-reglementene for å fjerne unødvendige ulikheter og sikre felles tildelingskriterier. Fakultetsmøtet initierte en utredning om gjennomstrømming og kvalitet på hovedfagsnivå relatert til studiemodell og hovedoppgavens omfang. Videre anbefalte fakultetsmøtet medlemsfakultetene om å delta i European Credit Transfer System (ECTS). Som et tiltak i den forbindelse ble de nasjonale fagrådene spurt om de kunne foreta en karakterekvivalering mellom det norske karaktersystemet og ECTS innenfor sine respektive fagområder. På doktorgradsnivå anbefalte fakultetsmøtet retningslinjer for bedømmelse av doktorgradsarbeider. Disse vil bli tilpasset lokale forhold ved det enkelte fakultet. Møtet har videre tatt til orde for en viss samordning av støtteordningene til dr.polit.-kandidatene bl.a. for å oppnå større grad av forutsigbarhet for den enkelte kandidat. For å styrke koordineringen innenfor den organiserte forskeropplæringen ble det opprettet et eget nasjonalt forskningsutvalg under Det nasjonale fakultetsmøtet for samfunnsvitenskapelige fag. Leder for utvalget er prodekan Britt Ulstrup Engelsen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo

* *Samarbeidsrelasjoner til Norges forskningsråd* er særlig vektlagt av møtet, spesielt til Områdestyret for Kultur og Samfunn, men også til Områdestyret for Miljø og utvikling. Representanter for de to områdene deltar fast på fakultetsmøtene med orienteringer, og møtet hadde flere samtaler med ledelsen i KS med sikte på å komme fram til en fornuftig organisering av nivå 3 i Forskningsrådet sett fra fakultetenes side. Den løsning med fagkomiteer som ble vedtatt, samsvarer godt med de synspunkter fakultetsmøtet framsatte i prosessen. Fakultetsmøtet har i den forbindelse fremmet forslag på kandidater til fagkomiteene.

* *Samfunnsfagenes ressursituasjon* ble drøftet med uro i flere sammenhenger. Det gjelder for det første nedskjæringen av bevilgningen til samfunnsvitenskapelig forskning i Forskningsrådet og dessuten konsekvensen av at samfunnsfagene har liten plass i EU's rammeprogrammer for forskning. Når fakultetenes ordinære ressursrammer er presset pga

studenttallveksten, blir den samlede effekten kraftig. Fakultetsmøtet sendte i november 1994 en uttalelse til Forskningsrådet med sterk oppfordring til NFRs styre om å revurdere nedprioriteringen av samfunnsfagene. For det andre var møtet opptatt av mangelen på stipendmuligheter til lovende rekrutter. Møtet mener kritikken om dårlig utnyttelse av rekrutteringsstipendene er uberettiget, og vil utarbeide en oppdatert oversikt over gjennomføringsgrad fram til dr.polit., som skal være ferdig til departementets budsjettbehandling sommeren 1995.

"Lauritz Meltzers Hus" - Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Bergen. Foto: M.Vabø,UiB

4.4 Det nasjonale fakultetsmøte for juridiske fag

Fakultetsmøtet har hatt ett møte i meldingsåret. Leder for møtet i 1994 har vært professor Jens Edvind Andreassen Skoghøy, Institutt for rettsvitenskap ved Universitetet i Tromsø, og sekretær for møtet har vært adm. leder Olaug Husabø, samme sted. De viktigste sakene på årets møte var spørsmålet om lønnsvilkår for universitetsjurister, kompetansekrav for tilsetning i vitenskapelige stillinger, Norges forskningsråds framlegg til komitéstruktur, forholdet mellom gradene dr. juris. og dr. philos. og en sak om samordning av satser for bedømmelseskomiteer.

Møtet vedtok å gi observatørstatus til Institutt for rettsvitenskap ved Norges Handelshøyskole og til Institutt for planfag og rettslære ved Norges landbrukshøgskole.

Det er ingen egne fagråd innenfor rettsvitenskap, fakultetsmøtet har derfor til behandling forslag om fagetableringer i regional sektor. I 1994 var det 3 slike forslag, ett av dem ble trukket og de to andre er ikke ferdigbehandlet ved årsskiftet.

Fakultetsmøtet ble holdt i Sandefjord i mai, og var kombinert med det 15. juridiske fagmøtet. Dette er et uformelt årlig møte med deltakere fra de tre lærestedene og fra høgskoler og avdelinger av Folkeuniversitetet som har jus i fagkretsen. Der blir det tatt opp

tema som har felles interesse, bl.a. var det en representant fra KUF på møtet og orienterte om oppfølgingen av innstillingen fra "Juristkomiteen 1992". Spørsmålet om kompetansekrav ble diskutert også på dette møtet.

4.5 Det nasjonale fakultetsmøte for odontologiske fag - etablering

De nasjonale fakultetsmøtene har gjennom de siste par årene fått en sentral stilling når det gjelder koordinering av fagpolitiske saker. Dette arbeidet har etter hvert fått betydning vis-a-vis departementet og på sikt også Forskningsrådet. Universitetsrådets styre fant det derfor rimelig at de to odontologiske fakultetene i hhv Oslo og Bergen formaliserte sitt samarbeid gjennom et nasjonalt fakultetsmøte for odontologiske fag. Ettersom initiativet til et slikt samarbeid kom fra de to fakultetene selv, gjorde styret i januar 1994 vedtak om å opprette et nasjonalt fakultetsmøte for odontologiske fag og godkjente samtidig fakultetenes forslag til reglement for møtet. Møtet konstituerte seg i oktober 94. Det vil i tiden fremover bl.a. legge vekt på kvalitetssikring av klinikkene, arbeidet med distriktstjenesten og virksomhetsplanlegging innenfor studieplanarbeid, organisasjon, forskning og økonomi.

4.6 Dekanmøtet i medisin

Selv om ikke Dekanmøtet i medisin har samme formelle tilknytning til Universitetsrådet som de nasjonale fakultetsmøtene, så fungerer dekanmøtet som et nasjonalt fakultetsmøte i de fleste sammenhenger. I tillegg til dekanene og andre tilknyttet de medisinske fakultetene, møter observatører fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Sosialdepartementet, Norges forskningsråd, Universitetsrådet, Statens helsetilsyn, Den norske lægeforening samt studentrepresentanter.

Det har i meldingsåret vært avholdt 2 møter (Trondheim og Oslo), og de viktigste saksområdene har vært:

- *Universitetsklinikkenes økonomiske situasjon og grunnlag for utvikling av norsk helsevesen,
- * medisinske landsfunksjoner og flerregionale behandlingsoppgaver,
- * forskerutdanning ved fakultetene i den organiserte doktorgradsstrukturen,
- * felles opptaksregler og nasjonal opptakssentral for medisinerstudiet,
- * nasjonal struktur i hovedfagsutdanning i helse- og omsorgsfag (cand.san.-graden),
- * Nasjonalt forum for studieplanarbeid,
- * turnustjenestens faglige innhold og opplæringselement,
- *konsekvenser av overføring av tilsettingsfullmakt/arbeidsgiveransvar for forskningsrådsstipendiater til universitetene/fakultetene,
- * særavtale om lønns- og arbeidsvilkår for vitenskapelig ansatte,
- * nasjonalt utvalg i forbindelse med uredelighet i helsefaglig forskning.

5. UNIVERSITETSRÅDETS UTVALG

5.1 Etablering av Universitetsrådets internasjonale kontaktutvalg

Med de vedtatte hovedlinjene for Universitetsrådets internasjonale engasjement, har viktige biter falt på plass med hensyn til å sikre nødvendig samarbeid og arbeidsdeling mellom medlemsinstitusjonene og Universitetsrådet på dette området, jfr. pkt. 18 i årsmeldingens del 1. Det er imidlertid også behov for en mer løpende kontakt med medlemsinstitusjonenes internasjonale virksomhet og for informasjonsutveksling om internasjonale aktiviteter. Rådsmøtet ga derfor styret i oppdrag å etablere en kontaktgruppe for internasjonalt universitetssamarbeid bestående av institusjonenes administrative ledere på denne sektoren: *Universitetsrådets internasjonale kontaktutvalg*. Mandat og retningslinjer for dette utvalget ble vedtatt i styremøte i september, samtidig med at forskningsdirektør Ingvild Broch, UiTø, ble valgt til leder for utvalget for første periode. Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU) er sekretariat for utvalget.

Utvalget skal bl.a.:

- ha en rådgivende funksjon overfor Universitetsrådet i spørsmål knyttet til internasjonalt universitetssamarbeid.
- være et forum for kontakt og utveksling av informasjon om institusjonenes internasjonale aktiviteter. Utvalget skal vurdere aktuelle områder for samarbeid og arbeidsdeling om internasjonale aktiviteter.
- vurdere programportføljen til SIU. Utvalget kan fremme forslag for Universitetsrådet om etablering og avvikling av programmer for SIU. Utvalget skal vurdere nødvendig samarbeid og arbeidsdeling med andre aktører i internasjonalt utdannings- og forsknings-samarbeid, særlig i Norges forskningsråd.

Utvalgets mandat, medlemmer og varamedlemmer: se årsmeldingens vedlegg s.56-57.

5.2 Etablering av Nasjonalt samarbeidsutvalg for universitetsbibliotekene

Våre universitetsbibliotek er sentrale elementer i universitetssystemet, men de står samtidig sentralt i den generelle fag- og bibliotekstjenesten i Norge. De leverer dessuten betydelige tjenester også til samfunnet utenfor utdanningssektoren. Samtidig er det omlegginger på gang når det gjelder biblioteksvirksomheten i Norge, bl.a. gjennom Kulturdepartementet. Disse forhold var medvirkende til at også universitetsbibliotekene fant behov for å etablere et nasjonalt samarbeidsorgan, tilsvarende det som i 1993 ble opprettet for universitetsmuseene. En arbeidsgruppe la fram forslag til mandat og retningslinjer for et slikt utvalg, og etter at det hadde vært på høring ved medlemsinstitusjonene, vedtok Universitetsrådets styre på møte i juni å opprette *Nasjonalt utvalg for universitetsbibliotekene*, med overbibliotekar Kari Garnes, UiB, som leder for utvalget for den første 3-årsperioden.

Utvalget skal i henhold til mandatet

- være et bindeledd mellom bibliotekene ved de norske universitetene og vitenskapelige høgskolene, og fremme nasjonalt samarbeid og bibliotekfaglig koordinering mellom dem,
- og bidra til å definere, avklare og kvalitetssikre universitetsbibliotekenes oppgaver i

forhold til egne institusjoner og til den nasjonale bibliotek- og informasjonsvirksomhet forøvrig, og avklare de oppgaver det offentlige og samfunnet ellers forventer at universitetsbibliotekene skal påta seg.

Utvalgets mandat, medlemmer og varamedlemmer: se årsmeldingens vedlegg s. 74-75.

"Domus Bibliotheca", Universitetet i Oslo. Foto: Eva Mortensen, UiO

5.3 Universitetsrådets forskerutdanningsutvalg

Utvalget har i meldingsåret hatt 5 møter. Leder for utvalget har vært prorektor ved Universitetet i Oslo, Arild Underdal. Av de viktigste oppgavene utvalget har arbeidet med skal nevnes:

* *Bedømmelse av norske doktorgrader.* På grunnlag av regelverket for doktorgradene har utvalget utarbeidet forslag til felles veiledning om bedømmelsesarbeidet som et bidrag til styrking av nasjonalt normfelleskap og kvalitet i bedømmelsesarbeidet.

* *Doktorgradssystemet i Norge.* Utvalget har arbeidet videre med uavklarte spørsmål knyttet til gradstildeling og tittelbruk og har herunder påbegynt revisjon av reglementet for dr.philos.-graden og tilsvarende grader. Som bidrag til en europeisk oversikt er det utarbeidet en engelskspråklig beskrivelse av det norske systemet.

* *Rammebetingelser for organisert forskerutdanning.* Utvalget har fortsatt engasjert seg i uløste problemer når det gjelder finansiering av 4-årig tilsetningsperiode for Forskningsrådsstipendiater og andre eksternt finansierte stipendiater. Det er påbegynt et arbeid med revisjon av nasjonalt tilsetningsreglement (departementets retningslinjer) for doktorgradsstipendiatstillinger.

* *Rekrutteringspolitikk - post doc.-stipendiering ved institusjonene.* Utvalget er i ferd med å fremme et felles forslag til etablering av post doc.-stipendiering som virkemiddel også innen rammen av institusjonenes rekrutteringspolitikk.

5.4 Nasjonalt utvalg for utviklingsrelatert forskning og utvikling - NUFU

Utvalget har i 1994 hatt 4 møter med behandling av søknader og drøfting/koordinering av norske universiteter og vitenskapelige høgskolers innsats i forhold til institusjoner i utviklingsland som de sentrale emner. I tillegg til utvalgets møter har ad hoc-gruppen for framtidig strategi avholdt 3 møter i 1994. Ad hoc-gruppen er satt ned av NUFU med sikte på å forberede forhandlingene av en ny femårig avtale med Utenriksdepartementet (1996-2000), drøfte og utvikle samarbeidet med NORAD og Forskningsrådet, forberede NUFUs henvendelse til Nord-Sør kommisjonen og gjennomgå og fremme forslag til kvalitetssikring av NUFUs virksomhet. Ad hoc-gruppen er satt sammen av representanter fra de fire universitetene og har Gunnar Øygard (NUFUs formann), som sin leder.

I 1994 har NUFU behandlet en rekke søknader til Disposisjonsfondet, som finansierer mindre engangstiltak under NUFU-avtalen. Blant de søknader som utvalget innvilget, var 16 søknader vedr. gjesteforskeropphold ved norske universiteter og vitenskapelige høgskoler for forskere fra u-landsuniversiteter.

Sentralt i NUFUs virksomhet i 1994 har stått den eksterne evalueringen av NUFU-avtalen. Denne evalueringen er fastsatt som en del av vilkårene i den nåværende NUFU-avtalen, og omhandler evaluering av samarbeidsforholdene mellom NUFU-avtalens parter. Christian Michelsens Institutt i Bergen har forestått evalueringen etter oppdrag av UD. Gjennom intervju og besøk ved norske og en del av samarbeidsinstitusjonene i utviklingsland, ble samarbeidsforholdene undersøkt og evaluert. Evalueringsrapporten forelå i september 1994. Konklusjonen i rapporten er generelt sett positiv, og peker i tillegg på en rekke forhold som må vurderes og avklares. Det foreslås en ny femårig avtaleperiode, og det pekes på mulighetene for å utvide samarbeidsformene til også å omfatte "undergraduate training". Avtaleforhandlingene mellom UR og UD vil foregå i løpet av de første måneder av 1995.

Ved årets slutt reiste to delegasjoner fra utvalget til Afrika for å avlegge besøk og styrke kontakten til ledelsen ved universitetene i Addis Ababa, Dar-es-Salaam, Zimbabwe og Makerere. Disse fire universitetene er kjennetegnet ved å ha en stor NUFU programportefølje, og et samarbeid som i mange tilfeller er basert på langvarige kontakter og samarbeid med ledelse og forskere ved norske institusjoner. Reisene var en del av NUFUs strategiarbeid, et arbeid som har stått sentralt i NUFU-utvalget, utvalgets ad hoc-gruppe og sekretariat i de siste månedene av året. I tillegg til det strategiske arbeidet, er det høsten 1994 av sekretariatet og Senter for utviklingsstudier ved Universitetet i Bergen, satt igang et arbeid med sikte på å utarbeide en administrativ veiledning for NUFU samarbeidet.

NUFUs første og mangeårige formann, direktør Magne Lerheim avgikk plutselig ved døden den 12. mars 1994. Det var gjennom blant annet Magne Lerheims vedholdende innsats at NUFU-avtalen ble en realitet i 1991. Nå er implementeringen av denne avtalen i full gang og Lerheims tanker og visjoner vil for alltid prege samarbeidet mellom universiteter i utviklingsland og universiteter i Norge.

5.5 Nasjonalt koordinerende utvalg for godkjenning av eksamener - NKU

Utvalget har i meldingsåret hatt 4 møter og møtebehandlet 37 saker. Antall søknader til NKU er relativt stabilt. Det er i meldingsåret kommet 19 helt nye søknader til sekretariatet. 14 av søknadene har vært spørsmål om forhåndsvurderinger, dvs. saker som ikke behandles av NKU før henvendelse om dette kommer fra departementet eller første kull har gjennomført studiet. Departementet har bedt NKU vurdere 11 av disse sakene. 2 saker er avvist av departementet, mens 1 er midlertidig henlagt. I tillegg til de nye sakene har det også vært søknader om endringer i tidligere godkjenninger (3) og nye søknader for studier som tidligere er blitt avvist eller avslått (3). I sekretariatet ligger 5 saker, 1 av disse er ute til faglig vurdering, 1 er klar til å sendes til faglig vurdering og 3 er det foreløpig ikke tatt stilling til.

Ett av utvalgets møter ble holdt ved Høgskolen i Østfold, hvor utvalget også fikk en redegjørelse om etableringen av denne sammenslåtte høgskoleenheten.

Utvalgets leder og sekretær har deltatt på rådsmøtene i Universitetsrådet. Det har også vært møter med departementet i forbindelse med drøftingene om prolongering av NKU samt utvalgets stilling i 1995. NKUs leder er medlem av en arbeidsgruppe i departementet som skal se på privathøgskoleloven. Sekretæren har deltatt på et oppsummeringsseminar etter NAVFs evaluering av økonomisk-administrativ utdanning, på et evalueringsseminar i regi av Norges forskningsråd og på en konferanse i Praha om lovregulering av privat høgskoleutdanning.

5.6 Nasjonalt samarbeidsorgan for studiesaker (NSIS) - Avvikling

En av NSIS' viktigste oppgaver har vært å samordne institusjonenes minstekrav til opptak på grunnlag av utenlandsk utdanning, og utvalgets anbefalinger har dannet basis for fastsetting av rammene for godkjenning av utdanning som likeverdig med norsk grad og/eller uttelling i grad.

I følge det nye lovforslaget er det departementet som skal gi generelle regler om slik godkjenning. Departementet antar at dette arbeidet kan bygge videre på kompetansen i bl.a. NSIS "for å få til en rasjonell modell for behandling av denne type godkjenningssaker."

Imidlertid er premissene for arbeidet i NSIS allerede blitt endret. Institusjonene i høgskolesektoren er blitt omorganisert. "U-landspragrafen" i lånekasseforskriftene er blitt erstattet av et kvoteprogram styrt av departementet. Universitetsrådets internasjonale kontaktutvalg (UIK) vil overta de policy-saker som NSIS etter sitt mandat har kunnet ta

opp. Førstekonsulent Sidsel Ågård Kaltenborn, som har fungert som sekretær og saksbehandler for NSIS de siste årene, har sluttet i sin stilling ved Universitetet i Oslo.

På styremøte i Universitetsrådet 12.12.94 ble det vedtatt å nedlegge Nasjonalt samarbeidsutvalg for internasjonale studiesaker pr. 31.12.94. Styret presiserer samtidig at innsatsen vedrørende u-landsstudentene må styrkes, og har bedt generalsekretæren arbeide videre med et opplegg for koordinering av medlemsinstitusjonens innsats.

Den viktigste enkeltsaken for NSIS i 1994 har vært kvoteprogrammet for gjestestudenter fra U-land og Øst-Europa, og departementets mangelfulle behandling av denne saken. NSIS nedsatte en arbeidsgruppe for å arbeide med denne spesielle saken. Arbeidsgruppens rapport er av Universitetsrådet oversendt til departementet som underlag for videre arbeid med saken.

5.7 Det nasjonale immatrikuleringsutvalget - Avvikling

Norgesnettet forutsetter en koordinering av opptaksreglene som hittil har vært tatt hånd om av Immatrikuleringsutvalget. Under den nye loven vil departementet ivareta koordineringsfunksjonen og selv overta det ansvarsområdet som har vært koordinert av Immatrikuleringsutvalget. Departementet forutsetter at behandling av enkeltsaker fortsatt må ligge hos den enkelte institusjon.

Immatrikuleringsutvalgets arbeid har vært betraktet som meget nyttig, bl.a. fordi det er behov for samordning av saksbehandling institusjonene imellom. Enkeltinstitusjonenes saksbehandling kan imidlertid ikke delegeres til et utvalg under Universitetsrådet. Arbeidet i Immatrikuleringsutvalget har i den senere tid i hovedsak konsentrert seg om behandling av store mengder individuelle søknader/klager, mens det generelle arbeidet med å følge utvikling i videregående skole har kommet i bakgrunnen, meget mulig som en følge av myndighetenes nye og vidt favnende definisjon av generell studiekompetanse.

Det er ikke tilrådelig at et slikt volum av saksbehandling i enkeltsaker skjer i Universitetsrådets regi. På styremøte i desember 1994 vedtok derfor styret å avvikle Det nasjonale immatrikuleringsutvalg pr. 31.12.94 som et organ under Det norske universitetsråd. Styret har ingen innvendinger mot at utvalget fortsetter som et kontaktorgan for medlemsinstitusjonene dersom institusjonene ønsker dette.

5.8 Kontaktutvalget for studieadministrasjon - KSA

Utvalget har i meldingsåret hatt 5 møter. Av de viktigste sakene utvalget har behandlet, skal nevnes:

* Utvalget har hatt kontakt med prosjektet Felles Studentsystem (FS) om definisjoner av grunnleggende begrep i studieadministrativt arbeid. Prosjektleder Andora Sjøgren var til stede på møte 1/94 og orienterte om prosjektet. KSAs liste over definisjoner er stort sett brukt som grunnlag i det videre arbeid i FS.

* Utvalget har drøftet og samkjørt rutiner omkring privatisters forhold til

utdanningsinstitusjonene og deres rett til å få utlevert lånebrev fra Lånekassen.

* Utvalget har hatt studieleder Reidar Østerhaug fra Universitetsstudiene på Svalbard (UNIS) til stede på ett av møtene. Det resulterte i en avklaring av konkrete rutiner omkring UNIS' tilbakemelding av sensur til de enkelte universitetene på emner avlagt ved UNIS. Dette var basert på tolking av avtalen med UNIS.

* Utvalget har fortsatt det forberedende arbeid om harmonisering av opptaksregler til universitetene og de vitenskapelige høgskolene. Dette arbeidet blir nå siktet inn mot den omleggingen som kommer ved opptaket i 1996, der også universitetssektoren skal være med i den nasjonale samordningen. KSA tar sikte på å utarbeide forslag til rutiner i løpet av vårsemesteret i 1995, slik at de skal være klare når informasjonsmatriellet for opptaket i studieåret 1996/97 skal lages.

* Utvalget har engasjert prosjektet NYST (Nye studentsystemer) ved Universitetet i Oslo til å utarbeide forslag til felles utforming av nye studiekort. Disse studiekortene skal inneholde magnetstripe og eventuelt også brikke ("chip"). Forslag ble lagt fram i møte 5/94.

* Utvalget har utarbeidet en plan for seminar om praktisering av opptaksregler for nordiske søkere, et seminar som avholdes i mars 1995.

For øvrig bruker utvalget en del tid på hvert møte til gjensidig orientering fra de enkelte institusjonene, samt å holde seg orientert om arbeid i andre utvalg og komiteer som berører studieadministrativt arbeid. Dette anses som en viktig del av arbeidet i KSA, slik at alle institusjonene er orientert om tiltak og vedtak som angår studieadministrativt arbeid. KSA er gjennom en eller flere av sine medlemmer representert i alle utvalg og komiteer som arbeider med, og har arbeidet med, studieadministrative spørsmål i 1994:

- Samordnetopptak
- Felles studentsystem
- Arbeidsgruppe for databasen for høgre utdanning
- Privatistenes situasjon ved universitetene.

5.9 Universitetsrådets edb-utvalg - UREK

Det har vært avholdt 3 møter i meldingsåret. I tillegg til å foreta gjensidig informasjon om aktivitetene ved medlemsinstitusjonene og uttale seg om IT-relaterte spørsmål, har utvalget arbeidet med følgende saker:

* Etter initiativ fra departementet har institusjonene intensivt arbeidet med utvikling av felles administrative edb-systemer. I dette arbeidet har UREK deltatt både som høringsinstans og ved at representanter fra UREK er med i de oppnevnte styringsgruppene.

* UREK er representert i Tungregneutvalget, som skal koordinere Forskningsrådets og institusjonenes innsats når det gjelder ressurser og kompetanse innen dette feltet.

* I flere år har UREK sett arbeidet med å koordinere innsatsen og løsningene innen edb som en prioritert oppgave. En spesiell utfordring har ligget i arbeidet til organisasjoner som UNINETT og BIBSYS, som står for utvikling og drift av sektorbaserte edb-løsninger for UREKs medlems-institusjoner. Det har derfor vært hyppig kontakt, og representanter fra disse organisasjonene har jevnlig deltatt på UREKs møter.

* UREK har også deltatt i drøftinger om felles innkjøpstiltak, særlig når det gjelder

rammeavtaler for programvare. Selve gjennomføringen går i regi av institusjonenes innkjøps- og IT-avdelinger.

5.10 Nasjonalt utvalg for universitetsmuseene

Utvalget ble etablert i 1993 og skal fungere som bindeledd mellom de norske universitetsmuseene og fremme nasjonalt samarbeid og faglig koordinering mellom dem, i tillegg til at det skal tjene som et kontaktforum universitetsmuseene imellom. Utvalget har i meldingsåret hatt 3 møter, og har arbeidet spesielt med følgende saker:

* *Museumsutdanning.* Utvalget ser et sterkt behov for en differensiert museumsutdanning på universitetsnivå i Norge. Målet med utdanningstilbudene vil være å høyne kvaliteten og styrke rekrutteringen til universitetsmuseene og de øvrige kultur- og naturhistoriske museene i landet. Utvalget har bedt sitt arbeidsutvalg legge fram en plan for opprettelse av slike utdanningstilbud, bl.a. på grunnlag av utvalgets drøftinger og de initiativ som alt er tatt ved enkelte universiteter. Planen må sikre en fornuftig koordinering og arbeidsdeling mellom universitetene. Utvalget vil på en slik bakgrunn kunne gi sine anbefalinger til Universitetsrådet og til universitetene. Utvalget har drøftet flere muligheter, bl.a. egne studieveier innen cand.-mag.-graden, utvikling av egne hovedfagskurs for dem som vil ta museumsutdanning, stillingsbetenknninger for vitenskapelig personale, museale stillinger og muligheten av å opprette ett-årig praktisk-museal utdanning. Arbeidet med planen er ventet ferdig i 1995.

* *Rapportering/synliggjøring av museal virksomhet.* Utvalget har utarbeidet forslag til eget rapporteringsskjema, og ønsker at alle universitetene skal legge disse til grunn som en mal for felles rapportering om universitetsmuseumsvirksomheten. Skjemaene forutsettes tatt i bruk fra og med universitetenes årsmeldinger for 1995.

* *Dokumentasjon av utstillinger.* Utvalget har drøftet hvilke krav som må settes til dokumentasjon av utstillinger, og hvilke ressursparametre som bør utvikles for at utstillingsvirksomhet skal bli meriterende. Utvalget vil arbeide videre med denne saken i 1995.

Utvalget har videre nedsatt en arbeidsgruppe som skal utarbeide forslag til standardkvalifikasjoner i utlysningstekster og betenknninger for vitenskapelige museale stillinger. Gruppen vil avgi innstilling våren 1995. Det er også nedsatt en arbeidsgruppe som skal utarbeide en modell som definerer en faglig arbeidsfordeling mellom de fire universitetsmuseene m.h.t. dokumentasjonsansvar for de botaniske og zoologiske samlingene.

Utvalget har utarbeidet en oversikt over internasjonale avtaler som angår universitetsmuseene. Denne oversikten er utgitt som *Rapport nr. 2/94* i Universitetsrådets rapportserie, jfr. pkt. 1 under årsmeldingens del 2.

En representant fra utvalget deltar i arbeidsgruppen for nytt museumsbygg på Tullinløkka i Oslo. Bygget planlegges for Nasjonalgalleriet og Universitetets oldsaksamling.

5. 11 Kontakt- og informasjonsutvalget for universitetspedagogikk - KIUP

Universitetsrådet vedtok revidert mandat og retningslinjer for KIUP i desember 1992. Utvalgets oppgave er å være rådgivende organ for Universitetsrådet og dets medlemsinstitusjoner i spørsmål som gjelder universitetspedagogisk FoU-arbeid, utvikling av læringsmiljø og undervisningskultur samt pedagogisk kompetanseutvikling og krav til kompetanse hos dem som deltar i arbeidet med studieopplagg og undervisning. Utvalget har hatt 2 møter i meldingsåret, og blant de viktigste sakene skal nevnes:

* KIUP har gjennom Universitetsrådet fått kr. 50.000 i prosjektstøtte til å utarbeide "Håndbok for studie- og undervisningsevaluering." Boken er under arbeid med professor Gunnar Handal, UiO, som redaktør, og en tar sikte på utgivelse våren 1995.

* Utvalget har en undersøkelse i gang over hvordan lærestedene har fulgt opp Universitetsrådets anbefaling fra mai 1988 om "Regler for vurdering og vektlegging av pedagogisk kompetanse ved tilsetning i vitenskapelige stillinger tillagt undervisning" som KIUP utarbeidet. Rapporten fra denne undersøkelsen ventes ferdigstilt våren 1995.

* Utvalget har påtatt seg å vurdere de innkomne forslag til Kirke-, utdanning- og forskningsdepartementets pris for gode evalueringsopplegg.

* Når det gjelder oppfølging av Studiekvalitetutvalgets innstilling av 09.07.90, så har utvalget gjennom Universitetsrådet bedt om å få være rådgivende for Utredningsinstituttets arbeid med dette spørsmålet. Det har således vært to kontaktmøter mellom KIUP og Utredningsinstituttet i 1994, og KIUP har nedsatt et eget utvalg som følger saken.

KIUP utgir også tidskriftet *UNIPED*, som distribueres til alle vitenskapelig ansatte og til studieadministrasjonene ved Universitetsrådets medlemsinstitusjoner. Tidsskriftet kommer med 3 nr. i året, og utgiftene dekkes av lærestedene. Etter at Lars Skjold Wilhelmsen, UiB, takket av som mangeårig redaktør for bladet, har nå Kaare Skagen ved Unikom, Universitetet i Tromsø, overtatt, og henvendelser om tidsskriftet kan rettes dit.

5.12 Rådgivende utvalg for ERASMUS

ERASMUS-programmets rådgivende utvalg har i meldingsåret hatt 3 møter. De viktigste sakene har vært:

- * Spørsmålet om free-movers.
- * SOCRATES-programmet
- * Fordeling av ERASMUS-stipend 1994/95

For studieåret 1994/95 deltar 52 norske institusjoner i 258 ICP- nettverk, dette er en økning på 70 nettverk fra 1993/94. 19 av nettverkene er koordinert fra Norge. 1.924 norske studenter har fått innvilget sine søknader om utenlandsopphold og stipendiering. Det samlede beløp fra kommisjonen som ble stilt til rådighet for norske studentstipend var kr. 9.090.600,-. Ordningen med reisestipend fra Lånekassen falt bort i 1994/95. Dette medførte at over 50% av stipendmidlene fra Bryssel gikk til dekning av utenlandsreiser for ERASMUS-studentene, og månedsstipendet ble derfor betydelig lavere enn for foregående år. Departementet ga reisetilskudd til utjevning av reisekostnader innenlands. I 1993/94 hadde Norge en frafallsprosent på ca. 40. I skrivende stund er interimrapporteringen for 1994/95 ikke avsluttet og det er vanskelig å antyde frafallsprosent for 1994/95. Bl.a. pga. av det lave månedsstipendet må det imidlertid forventes at frafallsprosenten blir høy.

6. DE NASJONALE FAGRÅDENE

Arbeidet med å bygge opp og styrke de nasjonale fagrådene har fortsatt også i 1994, og nærmer seg nå en fullføring. I meldingsåret har styret for Universitetsrådet vedtatt etablering av Nasjonalt fagråd i filosofi og Nasjonalt fagråd for informatikk. Spørsmålet om et eget nasjonalt fagråd for informasjonsvitenskap vil bli avgjort i løpet av våren 1995. Det gjenstår ennå å få etablert/formalisert nasjonale fagråd i geofysikk og for biologimiljøene.

Det er Universitetsrådets oppfatning at de fleste av de nasjonale fagrådene nå fungerer etter sin hensikt, og at fagmiljøene stort sett finner det både nyttig og formålstjenlig med et nasjonalt fellesorgan for faglige spørsmål. Flere av fagrådene fikk i 1994 økonomisk støtte fra Universitetsrådet for å kunne arrangere større nasjonale faglige konferanser hvor det også var bred ekstern representasjon.

Den største oppgaven for de fleste av de nasjonale fagrådene var i 1994 den direkte medvirkning i vurderingen av forslagene om etablering/utvidelse av universitetsrelaterte fag i regional sektor. Enkelte av fagrådene fikk relativt store entrepriser å forholde seg til, og forslagene var av svært ulik karakter, fra de nøye gjennomarbeidete til de løst sammensatte i et tidlig planleggingsstadium. Denne omfattende arbeidsoppgaven var samtidig en prøvestein på hvordan Norgesnettets kan fungere i praksis, og Universitetsrådet vil gi honnør til den innsats som ble vist, til tross for at såvel tidsfrister som underlagsmateriale ikke var optimale.